

บทที่ 4

กรณีศึกษา : ระบบการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามกฎหมายไทย

4.1 คำนำ

กรณีศึกษาระบบการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมศุลกากร เป็นการเก็บและรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล และข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีในความผิดที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของทั้งสามหน่วยงาน ซึ่งมีภารกิจที่แตกต่างกัน มีข้อน่าสังเกตว่าการปฏิบัติงานทางด้านการสืบสวน สอบสวน และจับกุม ของหน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันในความหมายของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เป็นสากล (LEO'S Agency) เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในหน่วยงานดังกล่าวจะต้องปฏิบัติหน้าที่สืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิด และทำสำนวนเพื่อเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องร้องคดีต่อศาลต่อไป

เนื่องจากความต่างกันของอำนาจหน้าที่ในหน่วยงานเหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างแท้จริงตามความหมายของ “หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย” ดังนั้น การศึกษากรณีตัวอย่างที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะเน้นที่จะศึกษาระบบการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเป็นหลัก โดยมิได้มีการกล่าวถึงความสำเร็จในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด อีกทั้งการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในบางหน่วยงานก็มิได้พิจารณาความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Outcome) เป็นดัชนีวัดเพื่อจ่ายเงินรางวัล รวมทั้งไม่ปรากฏว่ามีการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะผูกพันกับการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล หรือรับเงินรางวัลในหน่วยงานที่ได้ทำการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามิได้มีการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลกับเงินสินบนและเงินรางวัลที่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้นได้รับอีกด้วย

4.2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งในการบังคับใช้กฎหมายนี้เป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากการสืบสวน สอบสวน หรือเข้าจับกุมผู้กระทำความผิด เพราะผู้กระทำความผิดมักต่อสู้ขัดขืนเนื่องจากกลัวที่จะต้องรับโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมีอัตราโทษสูง ประกอบกับการค้ายาเสพติดทำกันเป็นกระบวนการและมีวงเงินที่เกี่ยวข้องสูงมาก เจ้าหน้าที่ซึ่งบังคับใช้กฎหมายจึงต้องเสี่ยงกับการได้รับอันตรายจากการต่อสู้ขัดขืนและเสี่ยงกับการแลกกับผลประโยชน์ที่มีขอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การจ่ายเงินรางวัลสำหรับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเหมาะสมที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษา โดยในการนี้จะศึกษาถึง (ก) การจ่ายเงินรางวัลเกี่ยวกับคดียาเสพติด ทั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดและที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม¹ (ข) สถิติที่เกี่ยวกับการจ่ายเงินรางวัลในคดียาเสพติด และ (ค) สภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัลในคดียาเสพติด สรุปได้ดังนี้

4.2.1 การจ่ายเงินรางวัลเกี่ยวกับคดียาเสพติด

การจ่ายเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

1. กำหนดผู้มีสิทธิรับเงินรางวัล

ในข้อ 6 ของระเบียบฯ² กำหนดให้เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินรางวัล คือ

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนพิเศษ 33 ง หน้า 12 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2537

(ฉบับที่ 2) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนพิเศษ 109 ง หน้า 9 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2540

(ฉบับที่ 3) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนพิเศษ 19 ง หน้า 15 ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546

(ฉบับที่ 4) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 7 ลงวันที่ 18 กันยายน 2549

² แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549

1.1 เจ้าพนักงานผู้สืบสวนหรือจับกุมผู้กระทำความผิดหรือยึดยาเสพติดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2 เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งนำไปสู่การจับกุมหรือยึดยาเสพติด

2. อัตราการจ่ายเงินรางวัลคดียาเสพติด

เนื่องจากการกำหนดอัตราเงินรางวัลของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีสิทธิรับเงินดังกล่าวจะผูกวิธีการคำนวณจำนวนเงินรางวัลไว้กับเงินสินบน ในการนี้จึงจำเป็นต้องอธิบายวิธีการกำหนดอัตราเงินสินบนควบคู่กับเงินรางวัล ดังต่อไปนี้

2.1 การคำนวณเงินสินบนและเงินรางวัล

ในข้อ 15 ของระเบียบฯ³ กำหนดให้ “เงินสินบน” ให้คำนวณตามปริมาณยาเสพติดของกลางที่บริสุทธิ์ตามรายงานของสถานตรวจพิสูจน์ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในข้อ 16 ของระเบียบฯ กำหนดให้ กรณีศึกษาหรือพืชกระท่อมจะจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเฉพาะขณะจับกุมเป็นศึกษาหรือพืชกระท่อมแห่งเท่านั้น โดยคำนวณจากส่วนที่แห้งและใช้เสพได้

ในข้อ 174 ของระเบียบฯ กำหนดให้กรณียาเสพติดของกลางเป็นแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของแอมเฟตามีนที่มีหน่วยการใช้เป็นเม็ด และยาเสพติดของกลางที่ไม่เข้าเกณฑ์ต้องคำนวณหาสารบริสุทธิ์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจับ ยึด และตรวจพิสูจน์ยาเสพติด พ.ศ. 2537 โดยให้คำนวณเงินสินบนเป็นรายเม็ด หรือตามน้ำหนักบริสุทธิ์ แล้วแต่กรณี ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ในข้อ 19⁵ ของระเบียบฯ กำหนดให้การจ่ายเงินรางวัลเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

(1) คดีที่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้จ่ายเงินรางวัลร้อยละสามสิบห้าของจำนวนเงินสินบน

³ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549

⁴ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549

⁵ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549

(2) คดีที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้จ่ายเงินรางวัลตามเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนรวมกับเงินรางวัลตามเกณฑ์ใน (1)

2.2 อัตราเงินสินบนและเงินรางวัล

การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดให้แก่ประชาชนทั่วไป มีอัตราการจ่ายดังรายละเอียดในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงอัตราการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด

อัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด		
1. เฮโรอีน	กรัมละ	10 บาท
2. มอร์ฟิน	กรัมละ	4 บาท
3. ฟีน ฟีนยา (มอร์ฟิน)	กรัมละ	4 บาท
4. กัญชา	กรัมละ	0.02 บาท
5. ยากัญชา หรือกัญชาน้ำ (เตตราไฮโดรแคนนาบินอล)	กรัมละ	10 บาท
6. อะซิติกแอนไฮไดรด์	กิโลกรัมละ	10 บาท
7. อะซิติกคลอไรด์	กิโลกรัมละ	10 บาท
8. อีเทอร์ คลอโรฟอร์ม	กิโลกรัมละ	3 บาท
9. แอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน	กรัมละ	20 บาท
ชนิดผง	จ่าย	200 บาท
ชนิดเม็ด คดีไม่เกิน 10 เม็ด	จ่ายไม่เกิน	5,000 บาท
คดี 11-500 เม็ด	จ่าย	5,000 บาท
คดี 501 เม็ด ขึ้นไป	เม็ดละ	3 บาท
ส่วนที่เกิน 500 เม็ด	จ่ายไม่เกิน	200,000 บาท
10. ยาเสพติดอื่น (ยกเว้นพืชกระท่อม)	กรัมละ	3 บาท

2.3 หลักเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล

(1) วิธีการจ่ายเงินสินบน

วิธีการจ่ายเงินสินบน มีอัตราการจ่ายลดหลั่น ดังนี้

1) การจ่ายให้ในอัตราสูงสุด เมื่อคดีจับได้ทั้งผู้กระทำความผิดและได้ยาเสพติดของกลาง และศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาลงโทษในฐานความผิดที่สำคัญ

2) การจ่ายให้ถึงหนึ่ง คดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือศาลยกฟ้อง หรือแม้แต่ในกรณีที่ยึดได้แต่ยาเสพติดของกลางเพียงอย่างเดียว

(2) หลักเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล⁶

1) คดีที่จับได้ทั้งผู้ต้องหาและยาเสพติดของกลาง โดยผู้ต้องหาได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ให้จ่ายคดีละ 200 บาท

2) คดีที่จับได้ทั้งผู้ต้องหาและยาเสพติดของกลางซึ่งคำนวณตามปริมาณยาเสพติดเป็นเงินไม่เกิน 1,000 บาท ให้จ่ายคดีละไม่เกิน 1,000 บาท เมื่ออัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหา

3) คดีที่จับได้ทั้งผู้ต้องหาและยาเสพติดของกลางซึ่งคำนวณตามปริมาณยาเสพติดเป็นเงินเกิน 1,000 บาท ให้จ่ายโดยคำนวณตามปริมาณยาเสพติด เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งหรือศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา โดยจะจ่ายครั้งหนึ่งก่อนพนักงานอัยการมีคำสั่ง และจ่ายครบเต็มจำนวนเมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาหรือศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษก็ได้

4) คดีที่จับได้ทั้งผู้ต้องหาและยาเสพติดของกลางที่ผู้ต้องหาเสียชีวิตขณะหรือภายหลังการจับกุม ให้จ่ายโดยคำนวณตามปริมาณยาเสพติด เมื่อพนักงานสั่งยุติการดำเนินคดียาเสพติดหรือศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดี

5) คดีที่ยึดได้เฉพาะยาเสพติดของกลาง เมื่อพนักงานอัยการสั่งการสอบสวนสั่งไม่ฟ้อง หรือมีความเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ให้จ่ายเงินสินบนเพียงถึงหนึ่ง ซึ่งในกรณีที่จับตัวผู้ต้องหาได้ และพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา ให้จ่ายได้อีกครั้งหนึ่ง

(3) การจ่ายเงินสินบนเพิ่มและเงินรางวัลเพิ่ม ซึ่งมี 4 กรณี ดังนี้

1) จ่ายตามลักษณะความผิด จ่ายเงินเพิ่มให้เมื่อ

ก) คดีถึงที่สุดลงโทษฐานผลิต (ไม่รวมการแบ่งบรรจุ หรือรวม

บรรจุ)

- เป็นยาเสพติดประเภท 1, 2, 4 หรือวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 1 และ 2 คดีหนึ่งไม่เกิน 100,000 บาท

- เป็นยาเสพติดประเภท 5 คดีหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท

- เป็นสารเคมีหรือวัตถุควบคุม คดีหนึ่งไม่เกิน 30,000 บาท

⁶ ข้อ 18 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับ 4) พ.ศ. 2549

ข) พนักงานอัยการสั่งฟ้องข้อหาจำคุก ครอบครองเพื่อจำหน่าย
ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ สมคบ คดีหนึ่งไม่เกิน 5,000 บาท

ค) พนักงานอัยการสั่งฟ้องข้อหานำเข้า ส่งออก หรือพยายาม
ส่งออก คดีหนึ่งไม่เกิน 10,000 บาท

2) กรณีทำลายแหล่งผลิตหรือโรงงานผลิต จ่ายเงินเพิ่มให้เมื่อ

- ทำลายแหล่งผลิตหรือโรงงานผลิตยาเสพติดประเภท 1, 2, 5 หรือ
วัตถุออกฤทธิ์ ประเภท 1, 2 พื้นที่ละไม่เกิน 100,000 บาท

- การจ่ายเงินเพิ่มคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของภูมิประเทศ
ที่ปฏิบัติการ และปริมาณยาเสพติด

- ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับ เงินสินบนเพิ่มและเงินรางวัลเพิ่มแบ่งครึ่ง
เท่ากัน

3) เงินรางวัลเพิ่มเฉพาะตัวเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับ
มอบหมายให้ปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดซึ่งได้รับอันตรายในระหว่างสืบสวนหรือจับกุม
ผู้กระทำความผิด

- เสียชีวิตหรือทุพพลภาพจนต้องออกจากราชการ ไม่เกินคนละ
200,000 บาท

- รับอันตรายสาหัสต้องเสียอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใด ไม่เกินคนละ
100,000 บาท

- รับอันตรายเป็นบาดแผลถาวร หรืออันตรายสาหัสต้องรักษา
เกินกว่า 20 วัน ไม่เกินคนละ 40,000 บาท

4) เงินรางวัลเพิ่มพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ทำการขยายผล
สามารถจับได้ผู้ต้องหาเป็นนายทุน ผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือส่งออก หรือผู้ต้องหารายสำคัญ หรือยึดได้ยา
เสพติดให้โทษประเภท 1 มีปริมาณสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 100 กรัมขึ้นไป ไม่เกินคนละ 2,000 บาท

4.2.2 สถิติการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในคดียาเสพติด

ผลการสำรวจ (สำนักงาน ป.ป.ส., 2550) พบว่า ในปีงบประมาณ 2545 รัฐบาล
ได้จัดสรรเงินงบประมาณประเภทเงินอุดหนุนจำนวน 70 ล้านบาท ในจำนวนนี้ แยกเป็น

1) เงินสินบน จ่ายให้แก่พลเมืองดีผู้ช่วยเหลือทางราชการ และ

2) เงินรางวัล จ่ายให้แก่เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ตามหลักเกณฑ์ของ
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537

ตาราง 4.2 แสดงสถิติการจ่ายเงินสินบนรางวัล ในรอบ 5 ปี (ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2545)⁷

ปีงบประมาณ	จำนวนคดี	จำนวนผู้กระทำผิด (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)
2540	21,866	22,866	20,255,242
2541	14,871	16,920	45,500,127
2542	11,271	11,683	62,526,874
2543	20,168	21,738	72,047,370
2544	35,928	46,460	65,736,432
2545	31,744	33,989	115,790,419 ⁸

ข้อมูลสถิติระหว่างปี พ.ศ. 2540-2545 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า

1. มีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเป็นอัตราก้าวหน้าโดยเพิ่มขึ้นทุกปี
2. มาตรการสร้างเสริมแรงจูงใจด้วยการให้เงินสินบนและเงินรางวัล เป็นมาตรการที่จูงใจและเป็นขวัญกำลังใจตอบแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประสานความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยจะเห็นได้ว่าจำนวนคดีที่มีการจับกุมเพิ่มสูงขึ้นทุกปี นับแต่ปี พ.ศ. 2540 -2545
3. ปี พ.ศ. 2540 -2545 เป็นช่วงที่รัฐบาลกำหนดนโยบายให้การเร่งรัดปราบปรามปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินการระดับชาติ
4. นับตั้งแต่ระเบียบฯ การขอรับเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ได้บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 อำนาจหน้าที่การพิจารณาจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลส่วนหนึ่งได้กระจายไปสู่ส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติดและผู้แจ้งความนำจับ (สายลับ) ให้ได้รับเงินสินบนรางวัลรวดเร็วยิ่งขึ้น สำหรับปี 2546 มีการจ่ายเงินสินบนรางวัลถึง 122,092,927 บาท ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นจากก่อนที่จะมีการแก้ไขระเบียบฯ นี้ ในปี 2547 ภายหลังจากการบังคับใช้ระเบียบนี้ ปรากฏว่าค่าขอรับเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติดมีแนวโน้มที่เป็นคดีรายสำคัญ หรือคดีที่มีของกลางจำนวนมากขึ้น ส่วนคดีรายย่อยหรือคดีที่มีของกลางจำนวนเล็กน้อย เริ่มมีแนวโน้มลดลง (สำนักงาน ป.ป.ส., 2550)

⁷ ที่มา: สำนักงาน ป.ป.ส., 2550

⁸ แยกเป็น เงินสินบน 73,130,524 บาท และ เงินรางวัล 115,790,419 บาท

4.2.3 สภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัลในคดียาเสพติด

1. การจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522

เงินสินบนและเงินรางวัลในคดียาเสพติดจะแตกต่างจากกฎหมายอื่นที่ได้มาจากเงินค่าปรับคดีอาญา เพราะการจ่ายเงินดังกล่าวมาจากการตั้งเป็นเงินงบประมาณแผ่นดินหมวดเงินอุดหนุน หรือเงินหมวดอื่นที่จ่ายในลักษณะเงินอุดหนุน ซึ่งการจ่ายเงินรางวัลจะเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี เห็นว่า ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ส. ไม่ควรมีเงินรางวัลสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเพราะถือเป็นหน้าที่ๆ ต้องรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วจึงไม่ควรมีเงินตอบแทนแต่ประการใด แต่ควรมีเงินกองทุนไว้สำหรับการทำงานที่สามารถเบิกจ่ายได้ตามความเป็นจริงเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เช่น เงินค่ายานพาหนะ ค่าที่พัก หรือค่าใช้จ่ายในการสืบสวนติดตามเป้าหมาย เป็นต้น

สำหรับเรื่องการทุจริตการเบิกจ่ายเงินรางวัลนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดทำเอกสารปลอมหรือทำเอกสารในลักษณะย้อนหลัง

ขณะเดียวกันได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เห็นว่า เงินสินบนและเงินรางวัลมีความจำเป็นในการทำงานมาก โดยเฉพาะเงินสินบนที่ต้องจ่ายให้สายลับมักต้องการในทันทีที่ทำงานสำเร็จ บางครั้งต้องหาเงินอื่นมาสำรองจ่ายให้ก่อนซึ่งถ้าเป็นรายใหญ่ๆ ก็จะมีปัญหาว่าไม่สามารถนำเงินมาสำรองจ่ายก่อนได้ ส่วนเงินรางวัลนั้นก็เช่นกันและกำลังใจในการทำงานส่วนหนึ่งเพราะอย่างไรถึงแม้จะไม่มีเงินส่วนนี้โดยหน้าที่ความรับผิดชอบก็จะต้องทำแม้เป็นงานที่ยากลำบากและเสี่ยงอันตราย ดังนั้นจึงควรมีเงินรางวัลตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และที่สำคัญไม่ควรกำหนดเพดานเงินรางวัล เช่น กรณียาบ้ากำหนดเพดานเงินรางวัลไม่เกิน 200,000 บาท แต่ควรเบิกเงินรางวัลได้ตามความเป็นจริงจะสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น

2. การจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ได้สอบถามเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เห็นว่า เงินสินบนและเงินรางวัลไม่ค่อยมีปัญหาในส่วนนี้สำหรับผู้ปฏิบัติเพราะได้น้อย คือจะได้กรณีที่มีการจับกุมคดียาเสพติดรายใหญ่พร้อมกับยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไปในคราวเดียวกัน เพราะหากดำเนินการภายหลัง ศาลมองว่าเป็นเรื่องของการสร้างพยาน

หลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งไม่น่าเชื่อถือ เงินสินบนและเงินรางวัลในส่วนนี้จึงไม่ค่อยมีการเบิกจ่าย จึงไม่มีปัญหาการทุจริต

กล่าวโดยสรุป ข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในคดียาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของระบบการจ่ายเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางบริหาร (ตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลสำเร็จของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดได้ โดยการสร้างแรงจูงใจให้แก่บรรดาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการปราบปรามปัญหาเสพติด อีกทั้งหลักเกณฑ์การจ่ายเงินรางวัลเพิ่มพิเศษที่มีการกำหนดไว้นั้น เป็นกรณีเพิ่มเติมสำหรับเจ้าพนักงานที่สามารถปฏิบัติหน้าที่สำเร็จในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายสำคัญ เช่น เป็นผู้ผลิต หรือจำหน่าย หรือมีการทำลายโรงงานผลิต ซึ่งล้วนแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเสี่ยงภัยสูง เป็นคดีที่ซับซ้อน หรือเป็นเงินรางวัลชดเชยแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับอันตรายสาหัสหรือสูญเสียชีวิตจากการปฏิบัติงานได้ นอกเหนือจากระบบรางวัลปกติในระบบของข้าราชการทั่วไป

สำหรับประเด็นการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในกรณีของสำนักงาน ป.ป.ส. ที่กล่าวมานี้ แม้ว่าข้อมูลที่รวบรวมได้จะแสดงให้เห็นว่าระบบเงินรางวัลสามารถจูงใจให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากจำนวนคดีที่มีการจับกุมระหว่างปี 2546 ถึง 2547 มีปริมาณสูงขึ้น (ปี 2546 มีการจ่ายเงินสินบนรางวัลถึง 122,092,927 บาท) จำนวนคำขอรับเงินสินบนและเงินรางวัลมีแนวโน้มที่เป็นคดีรายสำคัญหรือคดีที่มีของกลางจำนวนมากขึ้นก็ตาม ก็เป็นเพียงข้อมูลเกี่ยวกับการจับกุมดำเนินคดีเท่านั้น ยังไม่ปรากฏข้อมูลในส่วนของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากระบบเงินสินบนและเงินรางวัลดังกล่าวแต่ประการใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. ที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการปราบปรามยาเสพติด

นอกจากนี้ แม้ข้อมูลสถิติคดีที่เพิ่มสูงขึ้น จะเป็นตัวชี้วัดประการหนึ่งเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานก็ตาม แต่ในด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่าของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่เกิดขึ้นจากระบบเงินสินบนและเงินรางวัลในช่วงเวลาดังกล่าว ตลอดจนระบบการประเมินประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับเงินรางวัลจากการปฏิบัติหน้าที่ และระบบควบคุมตรวจสอบเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตในระบบเงินรางวัล ยังไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนแต่ประการใด

4.3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ส.ต.ช.)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติถือเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) ที่มีโทษทางอาญา⁹ มากที่สุด โดยในกฎหมายดังกล่าวในส่วนของการบัญญัติเรื่อง การจ่ายเงินรางวัลนั้นค่อนข้างมีความหลากหลาย ด้วยเพราะมีทั้งที่ให้เป็นไปตามข้อบังคับกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลังฯ และเป็นไปตามที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ ซึ่งในส่วนของการกฎหมายเฉพาะนั้น การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินรางวัลก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้น การจ่ายเงินรางวัลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นกรณีศึกษา

ในการศึกษาได้แบ่งกลุ่มการบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้บังคับใช้ โดยเลือกศึกษาการบังคับใช้กฎหมายสำคัญที่มีการจ่ายเงินรางวัลในอัตราสูงหรืออาจมีความเสี่ยงที่อาจใช้เป็นช่องทางการทุจริต แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มกฎหมายอาญาทั่วไป
2. กลุ่มกฎหมายที่มีการจ่ายเงินรางวัลตามข้อบังคับกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลังฯ ซึ่งได้เลือกศึกษากรณีการจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และ
3. กลุ่มกฎหมายที่บัญญัติเรื่องการจ่ายเงินรางวัลไว้เป็นการเฉพาะ ได้เลือกศึกษากรณีการจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ในการศึกษาได้ศึกษาจากกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือประกาศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหรือที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินรางวัลดังกล่าว¹⁰ สรุปได้ดังนี้

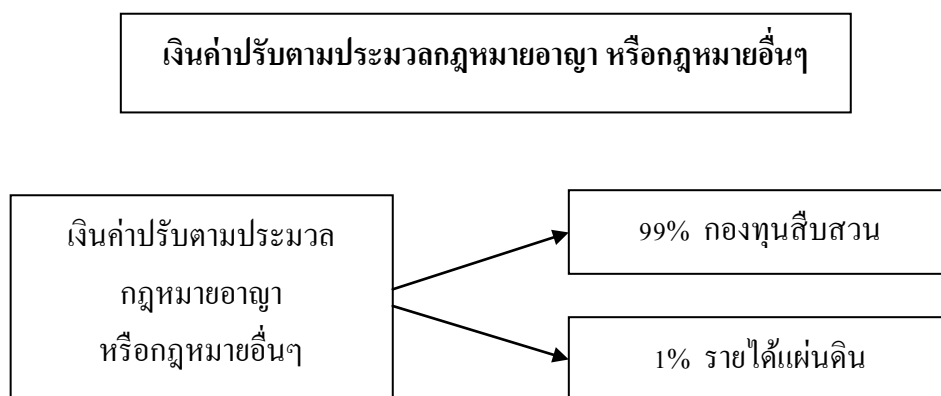
4.3.1 กลุ่มกฎหมายอาญาโดยทั่วไป

กฎหมายกลุ่มนี้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ไม่ได้กำหนดให้หักเงินค่าปรับจากการกระทำผิดไว้เป็นเงินสินบนและเงินรางวัล แต่เงินค่าปรับเหล่านี้จะตกเป็นเงินกองทุนสืบสวน

⁹ จากการสำรวจพบว่า มีพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาจำนวน 383 ฉบับ

¹⁰ 1. อดีตเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบคดีในระดับผู้บริหาร 2. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบปรับตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ 3. เจ้าหน้าที่การเงินเกี่ยวกับข้อมูลการขอมีส่วนแบ่งเปอร์เซ็นต์จากค่าปรับตามคำพิพากษาของศาล และ 4. เจ้าหน้าที่การเงินที่ทำหน้าที่ด้านการตรวจสอบควบคุมงบประมาณ

ร้อยละ 99 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1 จะตกเป็นรายได้ของแผ่นดินและจะไม่มีแบ่งเงินไว้เพื่อจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัล¹¹ ดังแผนภาพ

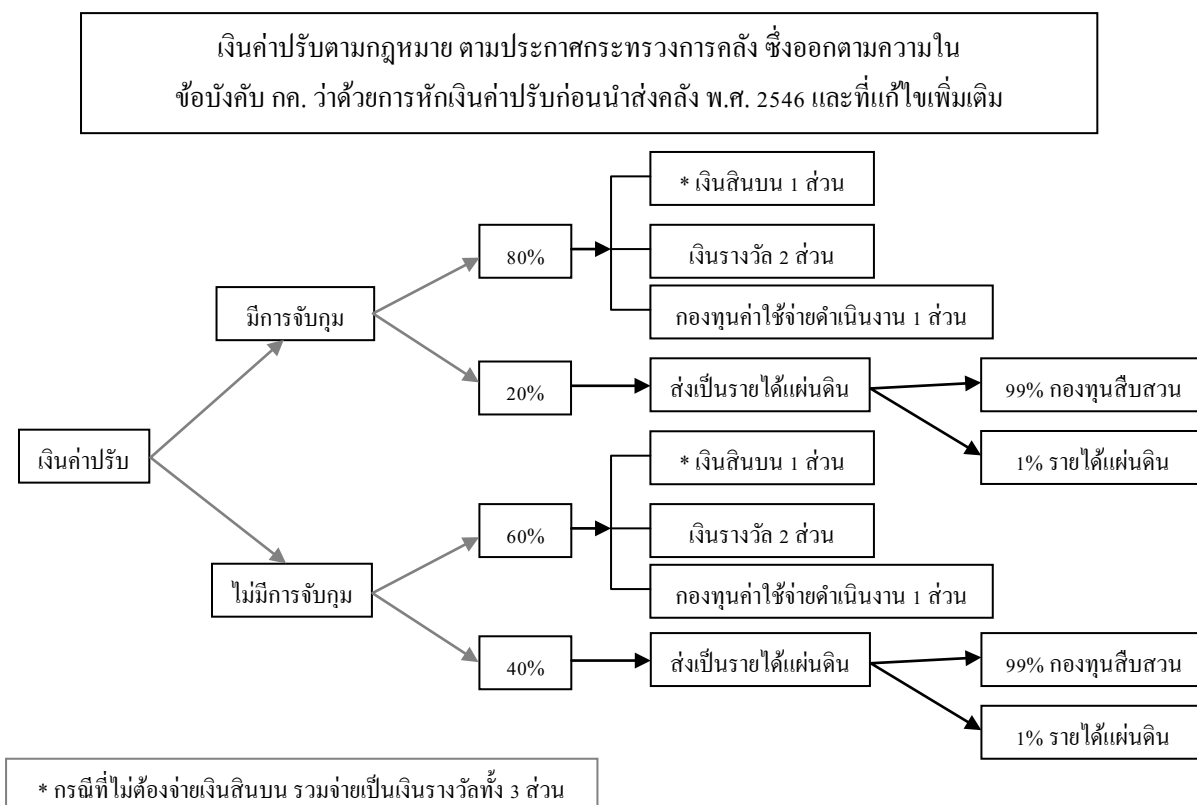
ภาพที่ 4.1 แสดงร้อยละเงินค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นๆ

4.3.2 กลุ่มกฎหมายแนบท้ายบัญชีประกาศกระทรวงการคลัง

กลุ่มกฎหมายตามที่แนบท้ายประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 จำนวน 132 ฉบับ ตามข้อบังคับกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 กำหนดให้หักเงินค่าปรับเป็นเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมและเงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ กรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดให้หักได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 80 ของค่าปรับ และกรณีที่ไม่มีผู้ถูกจับกุมให้หักเงินได้ไม่เกินร้อยละ 60 ของเงินค่าปรับ

ส่วนการแบ่งเงินสินบนและเงินรางวัล ให้แบ่งเงินเป็น 4 ส่วน โดยให้จ่าย 1 ใน 4 ส่วนแก่หน่วยงานไว้เป็นค่าใช้จ่าย และอีก 3 ส่วนให้จ่ายเป็นรางวัลเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมทั้งหมด หากไม่มีผู้แจ้งความนำจับ หากมีผู้แจ้งความนำจับให้เจ้าหน้าที่จับกุมได้รับ 2 ใน 4 ส่วนของเงินที่หักออกมา และผู้แจ้งนำจับ 1 ใน 4 ส่วนที่เหลือ

¹¹ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 151/2550 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2550 เรื่อง มอบอำนาจการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลังเพื่อสมทบเข้ากองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา

ภาพที่ 4.2 แสดงการจ่ายเงินรางวัลของกลุ่มกฎหมายตามที่แนบท้ายประกาศกระทรวงการคลัง

1. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522

1.1 การจ่ายเงินรางวัล

ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดประเภทและอัตราการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง ตามประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2547 และประกาศกระทรวงการคลังฯ ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2548 กำหนดให้พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในความผิดมาตรา 23 วรรคหนึ่ง มาตรา 25 วรรคหนึ่ง มาตรา 26 วรรคหนึ่ง มาตรา 27 วรรคสาม มาตรา 31 มาตรา 31(1) มาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 38 มาตรา 39 มาตรา 40 มาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 52 มาตรา 53 มาตรา 79 มาตรา 113 วรรคสอง มาตรา 159 มาตรา 31 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง มาตรา 66 วรรคสอง มาตรา 68 มาตรา 70 มาตรา 71 มาตรา 78 มาตรา 81 มาตรา 82 มาตรา 83 มาตรา 90 มาตรา 74 วรรคหนึ่ง มาตรา 76 มาตรา 158 วรรคสาม มาตรา 102 มาตรา 103 มาตรา 104 มาตรา 105 มาตรา 106 มาตรา 107 มาตรา 152 มาตรา 153 มาตรา 156 มาตรา 161 มาตรา 26 วรรคสอง มาตรา 115 วรรคสาม มาตรา 121 มาตรา 122 มาตรา 123 มาตรา 124 มาตรา 125 มาตรา 159 มาตรา 153 มาตรา 160 และมาตรา 162 สามารถหักเงินค่าปรับเป็นเงินรางวัลสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม กรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิด

จะมีการหักเงินออกเป็นส่วนๆ คือ สัดส่วนเงินค่าปรับในอัตราร้อยละ 45 เป็นรางวัลของผู้จับกุม ส่วนเงินค่าปรับที่เหลืออีกร้อยละ 15 เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และที่เหลืออีกร้อยละ 40 ร้อยละ 99 จะส่งเข้าในกองทุนสืบสวนคดีอาญา และอีกร้อยละ 1 ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ทั้งนี้ การจ่ายเงินรางวัลดังกล่าวจะไม่มีการกำหนดอัตราเงินรางวัลสูงสุดที่เจ้าหน้าที่จะได้รับ

1.2 สภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัล

ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการขนส่งทางบกฯ ปรากฏปัญหา “ช่วยวันดำ” หรือ “ช่วยซ่อนรูป” โดยเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจบังคับใช้มาตรา 71¹² แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกฯ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมรถยนต์ขนส่งที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียง หรือมลภาวะทางอากาศ ซึ่งตามมาตรา 148¹³ กำหนดให้มีโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

จากข้อเท็จจริง ในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2542 มีปัญหาเรื่องช่วยวันดำขึ้น ครั้งหนึ่ง จากการตั้งเป้ายอดจับกุม ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเปรียบเทียบปรับรายละ 500 – 1,000 บาท¹⁴ ปัญหาการสวมชื่อผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องมาเป็นผู้ชี้ให้จับแทน และปัญหาสัดส่วนการแบ่งเงินรางวัลที่ไม่เป็นธรรมทำให้มีเรื่องร้องเรียนกล่าวหาผู้บังคับบัญชา ต่อมาได้มีการแก้ปัญหาให้เป็นระบบขึ้น เรื่องดังกล่าวจึงได้เงียบไป

จนกระทั่งวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2553 เวลาประมาณ 09.00 น. สหพันธ์การขนส่งทางบกแห่งประเทศไทย ซึ่งมีสมาชิกเป็นผู้ประกอบการขนส่งทั่วประเทศ 13 สมาคม และ 4 ชมรม นำรถบรรทุก รถเครน และรถทัวร์ประมาณ 300 คัน มาจอดในช่องด่วน ถ.บางนา – ตราด ผังขาเข้า หลักกิโลเมตรที่ 4 – 7 ความยาวเกือบ 3 กิโลเมตร เพื่อประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหาลำโพงที่ตรวจจราจรกลาง ตั้งด่านจับวันดำ – เสียงดังซ้ำซาก สร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้แก่ผู้ประกอบการรถบรรทุกทั่วประเทศ

การที่มีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเนื่องจากเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกฯ ไม่มียอดเพดานจำกัด เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดมาก เงินรางวัล

¹² มาตรา 71 รถที่ใช้ในการขนส่งต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มีเครื่องอุปกรณ์และส่วนควบถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกับได้จดทะเบียนตามมาตรา 73 และเสียภาษีตามมาตรา 85 แล้ว

รถที่ใช้ในการขนส่งที่เสียภาษีตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีรถยนต์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

¹³ มาตรา 148 ผู้ใดใช้รถโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 71 หรือฝ่าฝืนคำสั่งของผู้ตรวจการหรือนายทะเบียนตามมาตรา 83 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

¹⁴ นับว่าเป็นโทษปรับที่สูงมากเมื่อเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ

ที่จะได้รับจึงมากตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่พยายามที่จะทำยอดค่าปรับจากการจับกุม ต่อวันให้ได้วันละ 1,000 คัน¹⁵

โดยที่จำนวนเงินรางวัลที่ได้จากค่าปรับตามกฎหมายฉบับนี้มีจำนวนมาก จนกลายเป็นแหล่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ในสังกัดกองบังคับการตำรวจจราจร กองบัญชาการตำรวจนครบาลแล้ว ในการแต่งตั้งผู้ดำรง ตำแหน่งที่รับผิดชอบงานจราจรจึงต้องเป็นเด็กเส้นหรือเด็กนายที่ส่งมาดูแลผลประโยชน์ในส่วนนี้ และนอกจากเงินรางวัลที่แบ่งกันระหว่างเจ้าหน้าที่แล้ว ยังมีเงินรางวัลที่เหลืออีกส่วนหนึ่งเป็นเงิน ก้อนโตที่สร้างรายได้เป็นอย่างดีเป็นต้นให้แก่ผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบตมาเป็นเงินกองกลาง เพื่อใช้บริหาร กลายเป็นแหล่งรายได้หลักที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ที่เกี่ยวข้องเสมือนเป็นสายซ่อนรูป¹⁶

จากการสอบถามข้อมูลในทางลึกพบว่า รายได้จากยอดค่าปรับคดีวันดำ เป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายและมีระเบียบของทางราชการรองรับอย่างถูกต้อง พบว่ามียอดการ จับกุมประมาณเดือนละ 2,000 กว่าราย คำนวณเฉลี่ยเป็นเงินค่าปรับได้จำนวนประมาณ 2,000,000 บาท¹⁷ นอกจากนี้ มีการรักษาสัดส่วนการจับกุมให้มีความสมดุล เพื่อป้องกันยอดจับกุมสูงเกินไป เป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้ประกอบการที่จะเป็นสาเหตุให้มีการร้องเรียนซึ่งเท่ากับเป็นการทบทวนข้อหาของตนเองหากมุ่งที่ทำการจับกุมมากเกินไป

เงินรางวัลคดีวันดำไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีเงินสินบนให้แก่ผู้นำจับ เงินรางวัล จะมีการแบ่งตามสัดส่วนดังนี้ เงินค่าปรับจะตกเป็นเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร กก. 5 บก.จร. บชน. คิดเป็นร้อยละ 60 (ผู้จับกุมจะได้รับเงินรางวัลร้อยละ 45 อีกร้อยละ 15 เป็นค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการ) และที่เหลืออีกร้อยละ 40 (ให้หักร้อยละ 1 เป็นรายได้แผ่นดิน และหักร้อยละ 99

¹⁵ นายทองอยู่ คงจันทร์ ที่ปรึกษาสมาคมการขนส่งแห่งประเทศไทย กล่าวปราศรัยแก่กลุ่มผู้ประท้วง เมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2553 อ้างจาก www.siblor.com

¹⁶ ความจริงว่าไปแล้วเงินดังกล่าวนี้เหมือนสมบัติผลัดกันชม สำหรับผู้มีอำนาจขององค์กรในการ แต่งตั้งผู้บังคับบัญชาไปดูแลเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทั้งใน-นอกหน้าที่ โดยผู้ให้ข้อมูลได้ตั้งข้อสังเกตว่าตำแหน่ง ผู้บังคับการตำรวจจราจร ผู้กำกับวันดำ และผู้กำกับเปรียบเทียบปรับ ล้วนเป็นตำแหน่งที่มีผลประโยชน์และ มักมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งบ่อยครั้ง ตามตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจนครบาลคนใหม่ที่โยกย้าย และ ทุกคนล้วนแต่มีที่มาที่ไปทั้งนั้น

¹⁷ กรณีเปรียบเทียบปรับคดีวันดำจะเปรียบเทียบในอัตรารายละ 1,000 บาท/ราย เว้นแต่กรณีพิเศษ จะเสียค่าปรับในอัตรา 500 บาท จะไม่มีการว่ากล่าวตักเตือนเพราะมีกระทบต่อผลประโยชน์รายได้ส่วนกลาง

ส่งกองทุนสืบสวนคดีอาญา) แต่ในส่วนเงินรางวัลนั้นจะนำมาหักแบ่งส่งเข้าเป็นเงินกองกลางเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาบริหารโดยมีสัดส่วนตามลำดับชั้นยศ ดังนี้

- (1) มีการส่งถึงระดับ ตร. 6 แสนบาทต่อเดือน¹⁸
- (2) ระดับผู้บัญชาการตำรวจจราจร ประมาณเดือนละ 1 ล้านบาท
- (3) ระดับผู้กำกับตำรวจจราจร ประมาณเดือนละ 8 แสนบาท
- (4) รองผู้กำกับ ประมาณเดือนละ 1 แสนบาท กรณีมีชื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมตั้งด่าน หากไม่มีชื่อจะได้ประมาณเดือนละ 4-5 หมื่นบาท

- (5) ระดับสารวัตร ประมาณเดือนละ 3 แสนบาท
 - (6) ระดับรองสารวัตร ประมาณเดือนละ 7-8 หมื่นบาท
 - (7) ระดับชั้นประทวน ตั้งแต่ดาบตรีลงมา ประมาณเดือนละ 2-3 หมื่นบาท)¹⁹
- การตั้งด่าน จะตั้ง ณ จุดเส้นทางชานกรุงเทพฯ แบ่งออกเป็น 2 ผลัด ผลัดละ 14 – 15 จุด จุดละ 1 ชุดปฏิบัติการ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดละ 5 นาย ร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศกิจและเจ้าหน้าที่กรมการขนส่งทางบก (โดยเจ้าหน้าที่เทศกิจและขนส่งฯ จะไม่มีรายได้จากเงินรางวัลในส่วนนี้) จุดตรวจวันค่าจัดวันละ 2 ผลัด (เช้า-บ่าย) แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้หากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย

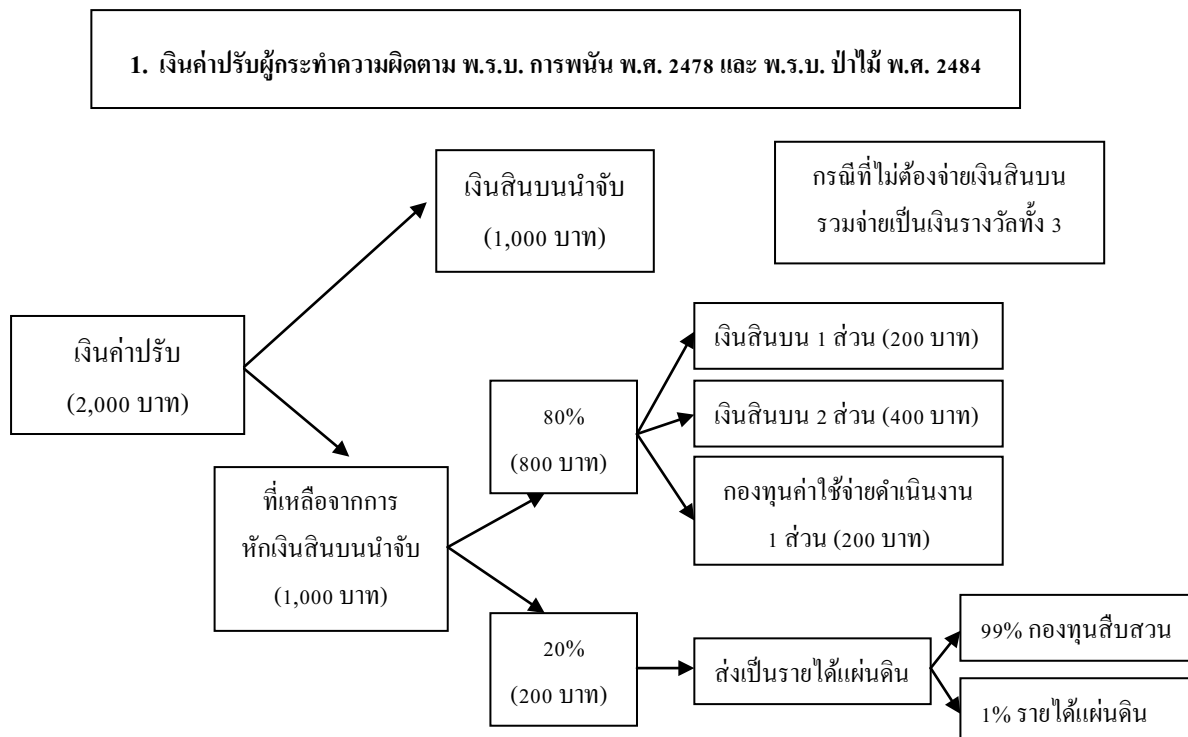
2. พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484

2.1 การจ่ายเงินรางวัล

การจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดให้หักเงินค่าปรับเป็นเงินสินบนในอัตราร้อยละ 50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50 จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก จะแบ่งในอัตราร้อยละ 80 เป็นเงินสินบน 1 ส่วน เงินรางวัล 2 ส่วน กองทุนค่าใช้จ่ายดำเนินงาน 1 ส่วน (กรณีที่ไม่ต้องจ่ายเงินสินบน ให้รวมจ่ายเป็นเงินรางวัลทั้ง 3 ส่วน) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 ให้ส่งเข้าเป็นรายได้แผ่นดิน โดยเงินจำนวนนี้ร้อยละ 99 ส่งเข้ากองทุนสืบสวน ที่เหลืออีกร้อยละ 1 ส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน

¹⁸ ข้อมูลนี้เท่าที่ได้พูดคุยเป็นการอ้างว่าส่งฯ แต่ไม่ทราบว่าจะส่งให้ผู้บังคับบัญชาระดับ ตร. จริงหรือไม่ ไม่ทราบ เพราะไม่มีใครกล้าตรวจสอบ

¹⁹ บางรายอาจสูงกว่านั้นขึ้นอยู่กับฝีมือของแต่ละนาย

ภาพที่ 4.3 แสดงการจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และ
พระราชบัญญัติปาไม้ พ.ศ.2484

2.2 สภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัล

ในทางปฏิบัติ การเบิกจ่ายเงินรางวัลจากค่าปรับตามพระราชบัญญัติการพนัน^{๒๑} และพระราชบัญญัติปาไม้^{๒๒} มักไม่ค่อยมีการเบิกจ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลเพื่อจ่ายให้แก่สายลับผู้แจ้งความนำจับเพื่อหวังเงินสินบนนำจับ และเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุม เพราะมีปัญหาในทางธุรการระหว่าง “หน่วยงานที่ทำเรื่องขอเบิก” ซึ่งก็คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กับ “หน่วยงานธุรการที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายแต่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการจับกุม”^{๒๐} เนื่องจากการหน่วยงานดังกล่าวเรียกเก็บค่าบริการในอัตราร้อยละ 20 จากจำนวนยอดค่าปรับ ทำให้ตำรวจบางสถานีไม่มีการเบิกจ่ายเงินจำนวนนี้ เพราะส่วนหนึ่งต้องนำเงินสดส่วนตัวสำรองจ่ายล่วงหน้าไปก่อน

²⁰ ผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและระบุชื่อหน่วยงาน แต่ไม่สามารถระบุชื่อหน่วยงานดังกล่าวไว้ในรายงานฉบับนี้ได้

จึงเป็นภาระของหัวหน้าชุดจับกุมที่ต้องชวนขวยหาเงินสดมาสำรองจ่ายไปก่อนแล้วค่อยหักกลับกัน ภายหลังจากที่ได้ทำเบิกเรียบร้อยแล้ว²¹

4.3.3 กลุ่มกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติให้จ่ายเงินรางวัล

ในการบังคับใช้กฎหมายที่บัญญัติให้มีการจ่ายเงินรางวัลไว้โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายด้วยกันหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 หรือประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 16 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2514 แต่ในส่วนของกฎหมายที่นำมาเป็นกรณีศึกษานั้น โดยที่พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งทำหน้าที่ด้านการจราจรในการจับกุมผู้กระทำความผิด และทำหน้าที่พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ โดยเป็นกฎหมายที่มีเรื่องร้องเรียนในทางปฏิบัติมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นการกล่าวหาว่าถูกเจ้าหน้าที่กดดันแก่งัด เข้มงวดกดขี่จนเกินสมควร ขาดความยืดหยุ่นในการบังคับใช้กฎหมายโดยมุ่งจับกุมหวังเงินรางวัลเพื่อหารายได้ สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็น จึงเหมาะสมที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

กรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตเทศบาลหรือกรุงเทพมหานครจะมีการหักเงินออกเป็นส่วนๆ คือ เงินค่าปรับจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ในอัตราร้อยละ 50 หักส่งให้กับเทศบาลหรือกรุงเทพมหานคร ที่เหลือจากการหักส่งอีกร้อยละ 50 แบ่งออกเป็นร้อยละ 47.5 เป็นส่วนแบ่งเงินรางวัลจราจร ที่เหลือร้อยละ 2.5 แบ่งเป็นร้อยละ 1 ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน และอีกร้อยละ 99 ตกเป็นของกองทุนสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ตามนัยมาตรา 146²² แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่ม

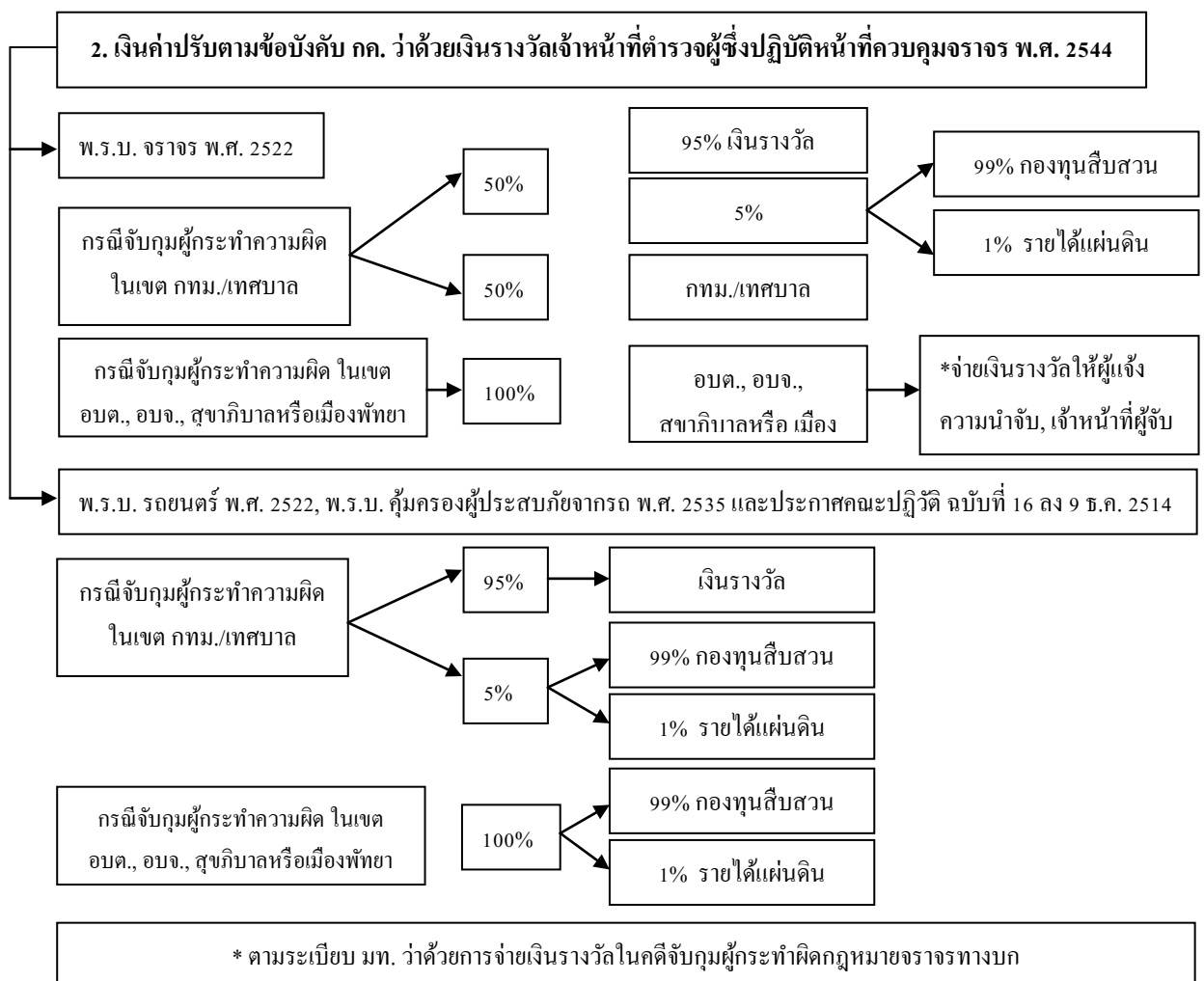
²¹ นอกจากนี้ยังมองว่าหน่วยงานที่ขอมีเกี่ยวกับเงินค่าปรับนั้น “เข้าทำนองตะเหมูเข้าปากหมา” จึงไม่เบิกเงินสินบนและเงินรางวัลจากเงินค่าปรับในส่วนนี้

²² มาตรา 146 เงินค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ที่ได้รับในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัดใด หรือในท้องที่ที่กระทรวงมหาดไทยประกาศ กำหนดให้แบ่งให้แก่กรุงเทพมหานครหรือเทศบาลในจังหวัดนั้นเพื่อใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจราจร ในอัตราร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินค่าปรับหรือให้ตกเป็นของท้องที่ที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดทั้งหมด

สำหรับตำรวจจราจรผู้มีสิทธิได้รับเงินรางวัล ได้แก่ ตำรวจที่มีตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจรโดยตรง หรือตำรวจที่มีตำแหน่งด้านอื่นๆ แต่ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ไปปฏิบัติหน้าที่ควบคุมจราจร

เงินรางวัลจะต้องนำไปฝากกับกระทรวงการคลังใน “บัญชีเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ควบคุมจราจร” เพื่อนำมาจัดสรรแบ่งให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร โดยผู้มีสิทธิได้รับฯ ต้องมีศไม่เกินพันตำรวจโท และจะจ่ายให้ในวันเดียวกับวันที่จ่ายเงินเดือน

การแบ่งเงินรางวัลจะจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมในอัตราร้อยละ 60 ของเงินรางวัลในส่วนที่เกิดจากผลการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจคนนั้น โดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆ แต่ต้องไม่เกินคนละ 10,000 บาท/คน/เดือน เงินรางวัลที่เหลือจะนำไปแบ่งจ่ายให้แก่อาสาจราจร คนละ 2,000 บาท/เดือน ที่เหลือจากนั้นจึงนำมาแบ่งเป็นเงินรางวัลให้กับผู้สนับสนุน

ภาพที่ 4.4 แสดงการจ่ายเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

1. สภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัล

การแบ่งเงินรางวัลตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณฯ แม้จะกำหนดเพดานเงินรางวัลไว้ให้เจ้าหน้าที่ได้รับไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน²³ แต่ก็พบช่องทางทุจริตการเบิกจ่ายเงินรางวัลจรรยาบรรณในบางหน่วย โดยอาศัยช่องว่างของระเบียบฯ หลุดรอดการตรวจสอบ โดยพบว่าสถานีตำรวจที่มียอดค่าปรับที่มีเงินเหลือจากการแบ่งให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมคนละไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน และอาสาจราจรคนละ 2,000 บาท/เดือน จะนำมาจ่ายให้กับผู้สนับสนุนไม่เกินคนละ 10,000 บาท/เดือน ตรงประเด็นนี้จึงมีผู้บังคับบัญชาสถานีตำรวจบางสถานี²⁴ จะระดมเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานอื่น เช่น ธุรการ สายตรวจ มาเพื่อยืมชื่อมาตั้งเบิกเงินรางวัลผู้สนับสนุนโดยมีการแบ่งเปอร์เซ็นต์ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้บังคับบัญชา

จากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทราบว่า จะมีเบิกประมาณรายละ 2,000 - 3,000 บาท/เดือน แล้วนำมาส่งคืนให้กับผู้บังคับบัญชารายละ 1,000 บาท เพื่อเป็นการรวบรวมเงินไว้เป็นเงินกองกลางสำหรับใช้จ่ายในการบริหารของผู้บังคับบัญชา เมื่อรวบรวมจากยอดที่หักแล้วจะได้เงินเป็นหลักแสนขึ้นอยู่กับจำนวนที่ยืมชื่อเบิก ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งเตือนไปยังสถานีตำรวจต่างๆ ที่ดำเนินการในลักษณะนี้แล้ว แต่คาดว่าจะยังคงมีอีกหลายสถานีที่ยังคงดำเนินการเช่นนี้อยู่ เช่น

กรณีตามที่ปรากฏเป็นข่าวเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2549 เวลาประมาณ 11.30 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สก.อ. ขอนแก่น ประมาณ 200 นาย เดินทางไปที่สำนักงานตำรวจภูธรภาค 4 เพื่อยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้บัญชาการตำรวจภูธร ภาค 4 ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงการเบิกจ่ายค่าปรับจราจร โดยระบุว่าเงินที่ตำรวจจราจรได้รับไม่ตรงกับความเป็นจริง สำหรับการเบิกจ่ายเงินรางวัลงวดเดือนธันวาคม 2548 มีการส่งบัญชีผู้สนับสนุนการจราจร 58 นาย เป็นเงิน 452,400 บาท แต่กลับมีรายชื่อผู้สนับสนุนเพิ่มขึ้นอีก 76 คน ซึ่งเป็นตำรวจจากสายงานอื่นที่มาช่วยงานจราจร โดยในส่วนนี้แต่ละคนต้องได้รับเงินคนละ 2,790 – 3,000 บาท แต่กลับมีเงินเข้าบัญชีคนละ 1,000 บาท ขาดหายไป 170,000 บาท ซึ่งทางตำรวจจราจรได้มีการทวงถามทั้งวาจาและหนังสือแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการชี้แจงจากหัวหน้าสถานีตำรวจ

²³ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ หรือวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมจราจร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2547

²⁴ ส่วนมากจะมีเงินเหลือจากการหักเป็นเงินรางวัลให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมแล้วมีเงินเหลือประมาณเจ็ดแสนถึงหนึ่งล้านบาทขึ้นไป

จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกได้รับคำตอบว่า อาจเกิดจากการแบ่งสัดส่วนเงินรางวัลจราจรที่ไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชาหรือการดูแลลูกน้องไม่ดีจึงทำให้เกิดเรื่องร้องเรียนดังกล่าวนี้ขึ้น “แต่การเบิกเงินรางวัลจราจรลักษณะนี้ที่ไหนเขาก็ทำกันทั้งนั้น”²⁵

นอกจากนี้ ในการจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรยังมีการตั้งเป้ายอดการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละรายไป แทนที่ผลการจับกุมซึ่งควรเกิดขึ้นตามปกติจากการตรวจพบการกระทำผิดอย่างแท้จริง จึงอาจมีผลกระทบต่อการใช้ดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะหากเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งเป้าว่าวันหนึ่งจะจับได้กี่คน ได้เงินค่าปรับวันละเท่าไร หากรวมค่าปรับแล้วหักแบ่งเป็นเงินรางวัลจะได้กี่เปอร์เซ็นต์ ถ้าไม่ได้ตามเป้าจะถูกย้าย ถูกเปลี่ยนสายงาน หรือผู้บังคับบัญชาดำเนินหรือไม่ ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีทัศนคติเช่นนี้ ย่อมสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างแน่นอน หรืออาจมีการจับกุมโดยเน้นเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีเส้นสาย ไม่มีปากมีเสียง หรืออำนาจต่อรองกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากนัก เช่น ผู้ใช้รถจักรยานยนต์ รถแท็กซี่ หรือรถรับจ้างต่างๆ มักจะถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างแข็งกระด้าง ขาดความยืดหยุ่นและไม่สมเหตุสมผล ย่อมทำให้เกิดความเดือดร้อน ไม่เป็นธรรม และขาดความเสมอภาคจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจร

กล่าวโดยสรุป สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาเป็นจำนวนมาก ซึ่งการกำหนดให้มีการแบ่งเงินสินบนและเงินรางวัลจากเงินค่าปรับดำเนินการได้เป็นสองลักษณะ คือ การดำเนินการกรณีมีกฎหมายกำหนดเรื่องเงินรางวัลไว้เป็นการเฉพาะ และการดำเนินการตามประกาศกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลังฯ ในทางปฏิบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินรางวัลที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีความแตกต่างกัน ซึ่งผลจากสภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัลข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การจ่ายเงินรางวัลอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทุจริตหรือส่งเสริมการทุจริตในวงราชการจากการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งที่สามารถหาประโยชน์จากการบังคับใช้กฎหมายที่มีการจ่ายเงินรางวัล หรือการจ่ายเงินรางวัลอาจส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากกฎหมายบางฉบับที่มีค่าปรับจำนวนไม่มาก เจ้าหน้าที่ก็อาจจะเฉยหรือไม่ให้ความสำคัญหรือไม่บังคับใช้ฯ หรือการจ่ายเงินรางวัลอาจเป็นการส่งเสริมให้กับเจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติทำให้ขาดความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

²⁵ ส่วนมากจะมีเงินเหลือจากการหักเป็นเงินรางวัลให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมแล้วมีเงินเหลือประมาณ เจ็ดแสนถึงหนึ่งล้านบาทขึ้นไป

นอกจากปัญหาข้างต้นแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องการตั้งสายลับปลอมเพื่อรับเงินสินบนในส่วนของผู้แจ้งความนำจับเพื่อหวังเงินรางวัล เพราะจะได้รับทั้งเงินสินบนและเงินรางวัล โดยพนักงานสอบสวนจะปกปิดชื่อและตัวสายลับ ไม่ต้องสอบปากคำของสายลับไว้เป็นหลักฐาน และไม่ต้องนำมาเบิกความเป็นพยานในชั้นศาล ทำให้เป็นช่องโอกาสอุปโลกน์ตัวสายลับขึ้นมาแล้วให้พิมพ์มือขอรับเงินรางวัลโดยไม่มีการตรวจสอบว่าเป็นสายลับจริงหรือไม่ แม้แต่ในคดีจราจรในระยะแรกๆ ก็ยังมีชื่อผู้ชี้ให้จับกุมเพื่อหวังเงินรางวัล คือเป็นทั้งผู้ชี้ให้จับกุมเองและรับสินบนนำจับเองที่จะได้รับส่วนแบ่งถึง 80% ของครึ่งหนึ่งเงินค่าปรับตามกฎหมาย

สำหรับการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ปรากฏข้อมูลด้านประสิทธิผล และความคุ้มค่าของการบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการกำหนดให้จ่ายเงินรางวัล ตลอดจนระบบการประเมินประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับเงินรางวัลจากการปฏิบัติหน้าที่ และข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่อื่นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการปราบปรามและปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในระบบเงินรางวัลที่ชัดเจนแต่ประการใด

4.4 กรมศุลกากร

กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาในกลุ่มกฎหมายศุลกากร ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 พระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. 2489 และพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 โดยในการเบิกจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลจะใช้พระราชบัญญัติศุลกากรฯ เป็นหลัก

กรมศุลกากรเป็น 1 ใน 5 หน่วยงานแรก ที่ถูกระบุว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุด โดยเฉพาะปัญหาเรื่องเงินสินบนและเงินรางวัล ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา กรมศุลกากรได้รับเงินสินบนนำจับเพื่อเข้าหลวงและมอบให้กับสายลับและเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก จึงเป็นกรณีที่น่าสนใจที่จะศึกษา ในการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การจ่ายเงินรางวัลตามกฎหมายศุลกากร 2) สถิติการจ่ายเงินรางวัล และ 3) สภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัลของกรมศุลกากรสรุปได้ดังนี้

4.4.1 การจ่ายเงินรางวัลตามกฎหมายศุลกากร

1. พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2497

กำหนดให้ความผิดตามมาตรา 27²⁶ ให้มีการหักจ่ายเงินที่ได้จากการเปรียบเทียบเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลตามมาตรา 102 ตรี²⁷ โดยอธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้

²⁶ สำหรับบทบัญญัติในมาตรา 27 สามารถจำแนกฐานความผิด ได้ดังนี้

1. การนำเข้าหรือพาของที่ยังมิได้เสียภาษี ของต้องห้าม ต้องจำกัดหรือของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากร โดยถูกต้องเข้ามาในราชอาณาจักร

2. การส่งหรือพาของที่ยังมิได้เสียภาษี ของต้องห้าม ต้องจำกัดหรือของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากร ออกไปนอกราชอาณาจักร

3. การช่วยเหลือด้วยประการใดๆ ของที่ยังมิได้เสียภาษี ของต้องห้าม ต้องจำกัดหรือของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากรเข้ามาในหรือออกนอกราชอาณาจักร

4. การย้ายถอนหรือช่วยเหลือให้ย้ายถอนของที่ยังมิได้เสียภาษี ของต้องห้าม ต้องจำกัดหรือของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากร จากเรือกำปั่น ท่าเทียบเรือ โรงเก็บสินค้า คลังสินค้า ที่มั่นคง หรือ โรงเก็บของโดยไม่ได้รับอนุญาต

5. การให้ที่อาศัยเก็บ หรือเก็บ หรือซ่อนของที่ยังมิได้เสียภาษี ของต้องห้าม ต้องจำกัดหรือของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากรหรือยอม หรือจัดให้ผู้อื่นทำการเช่นนั้น

6. เกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการขน หรือย้าย หรือถอน หรือกระทำการอย่างใดแก่ของที่ยังมิได้เสียภาษี หรือของต้องห้าม หรือของต้องจำกัด หรือของที่ยังไม่ได้ผ่านศุลกากร โดยถูกต้อง

7. เกี่ยวข้องด้วยประการใด ในการหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร

8. เกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงบทกฎหมายและข้อจำกัดใดๆ อันเกี่ยวแก่การนำเข้า ส่งของออก ขนของขึ้นเก็บในคลังสินค้า และการส่งมอบของที่ยังมิได้ชำระค่าภาษีอากร หรือของต้องห้าม หรือของต้องจำกัด หรือของที่ยังไม่ผ่านศุลกากร โดยถูกต้อง

9. การหลีกเลี่ยงข้อห้าม ข้อจำกัดอันเกี่ยวแก่ของที่ยังมิได้เสียภาษี ของต้องห้าม ต้องจำกัดหรือของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากร

²⁷ มาตรา 102 ตรี ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี ในกรณีต่อไปนี้

(1) ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องจำกัดในการนำเข้าใน หรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าขายของกลางแต่กรณีที่มีผู้ได้รับของกลาง หรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับ ส่วนรายที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

(2) ความผิดฐานสำแดงเท็จ ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าปรับ แต่ในรายที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

(1) ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องจำกัดในการนำเข้า มาในหรือส่งออกป็นนกราชอาณาจักร ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงิน ค่าขายของกลาง แต่กรณีที่มีได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากค่าปรับ ส่วนรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

(2) ความผิดฐานสำแดงเท็จ ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จาก เงินค่าปรับ สำหรับในรายที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

(3) กรณีที่มีการตรวจเก็บอากรขาด และเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบ เป็นผลให้เรียกอากรเพิ่มเติมได้ ให้จ่ายรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรที่กรมศุลกากรเรียกเก็บ เพิ่มเติมได้

2. หลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล

ตามระเบียบกรมศุลกากรว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและรางวัล พ.ศ. 2517 ลงวันที่ 29 เมษายน 2517 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล ไว้ดังนี้

2.1 เงินสินบนและรางวัล

เงินสินบน หมายถึง เงินที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ

เงินรางวัล หมายถึง เงินที่จ่ายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมหรือตรวจพบ การเก็บอากรขาด

2.2 ประเภทของเงินสินบนและเงินรางวัล

ความผิดที่กำหนดให้นำเงินค่าปรับที่ได้นำมาจัดแบ่งเป็นเงินสินบนและ เงินรางวัล แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องจำกัด ในการนำเข้า มาใน หรือส่งออกป็นนกราชอาณาจักรตามมาตรา 102 ตรี (1)

กลุ่มที่ 2 ความผิดฐานสำแดงเท็จ ในกรณีที่มีผู้แจ้งความนำจับตามมาตรา 102 ตรี (2)

กลุ่มที่ 3 การตรวจพบการเก็บอากรขาดตามมาตรา 102 ตรี (3)

2.3 อัตราการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล

(1) ความผิดกลุ่มที่ 1 ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จาก เงินค่าขายของกลาง โดยให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนร้อยละ 30 เป็นเงินรางวัลร้อยละ 25 ส่วนรายได้ที่ไม่มี

(3) กรณีที่มีการตรวจเก็บอากรขาด และเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบ เป็นผลให้เรียกอากร เพิ่มเติมได้ ให้จ่ายเงินรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรที่กรมศุลกากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้

ผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30 โดยคำนวณจากเงินค่าขายของกลางหรือเงินค่าปรับในกรณีไม่มีเงินค่าขายของกลาง²⁸

(2) ความผิดกลุ่มที่ 2 ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าปรับโดยให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนร้อยละ 30 เป็นเงินรางวัลร้อยละ 25 แต่ในรายที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30 โดยคำนวณจากเงินค่าปรับ

(3) ความผิดกลุ่มที่ 3 ให้จ่ายเงินรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรที่กรมศุลกากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้

2.4 การแบ่งเงินสินบนและเงินรางวัล

1) เงินสินบน จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังนี้

(1) ผู้แจ้งความนำจับจะต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จับกุมการกระทำความผิดตามกฎหมายในกรณีความผิดนั้นๆ

(2) ผู้แจ้งความนำจับจะต้องนำความมาแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จับกุมการกระทำความผิดตามกฎหมายในกรณีความผิดนั้นๆ โดยชัดแจ้ง และมีผลทำให้การจับกุมนั้นประสบผลสำเร็จและความผิดที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องไม่เป็นความผิดที่ตามปกติวิสัยย่อมจะตรวจพบได้อยู่แล้ว เช่น ความผิดเกี่ยวกับพิธีการหรือเอกสาร เป็นต้น

(3) ในกรณีที่มีการจับกุมเป็นผลสำเร็จ เนื่องมาจากการแจ้งความของผู้แจ้งความนำจับหลายราย อธิบดีกรมศุลกากรมีอำนาจแบ่งสินบนให้ผู้แจ้งความนำจับการกระทำผิดรายเดียวกัน ให้อธิบดีกรมศุลกากรเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ใดแจ้งความนำจับที่แท้จริง

2) เงินรางวัล แบ่งได้เป็น 2 กรณี

(1) พนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องจำกัดในการนำเข้ามาใน หรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร และความผิดฐานสำแดงเท็จ โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังนี้

²⁸ การจ่ายเงินสินบนและรางวัลกรณีความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรหรือของต้องห้ามต้องจำกัดนั้น กฎหมายบัญญัติให้หักจ่ายเป็นลำดับจากเงินค่าขายของกลางก่อน จะไปหักจ่ายจากเงินค่าปรับได้ต่อเมื่อไม่มีเงินค่าขายของกลางเท่านั้น กรณีที่มีทั้งเงินค่าขายของกลางและเงินค่าปรับจะหักจ่ายจากเงินค่าปรับไม่ได้ และเมื่อหักจ่ายแล้วเงินส่วนที่เหลือก็ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

(ก) เป็นเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จับกุมการกระทำความผิดตามกฎหมายในกรณีความผิดนั้นๆ และจะต้องเป็นผู้สั่งการให้จับกุมหรือร่วมจับกุมตรวจพบการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือให้การจับกุมนั้นเป็นผลสำเร็จ

(ข) ในกรณีที่มีการจับกุมเป็นผลสำเร็จโดยการร่วมวางแผนหรือร่วมดำเนินการก่อนการจับกุม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมในการวางแผนหรือดำเนินการดังกล่าว มีสิทธิได้รับเงินรางวัลด้วย

(ค) ในกรณีที่การจับกุมเป็นผลสำเร็จเนื่องจากการดำเนินการภายหลังการจับกุม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งผู้สั่งการหรือดำเนินการจับกุมเห็นว่าได้ดำเนินการภายหลังการจับกุมเป็นประโยชน์ช่วยในการจับกุมเป็นผลสำเร็จ มีสิทธิได้รับเงินรางวัลด้วย

(ง) อธิบดีกรมศุลกากรมีอำนาจชี้ขาดว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ใด มีสิทธิได้รับเงินรางวัลหรือไม่ ในฐานะอะไรและมีอำนาจวางแผนการแบ่งรางวัลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่เหมาะสม

(จ) เงินรางวัลจะไม่จ่ายให้ในกรณีที่อธิบดีกรมศุลกากรพิจารณาเห็นว่า ความผิดที่เกิดขึ้นเป็นความผิดซึ่งตามปกติวิสัยย่อมจะตรวจพบอยู่แล้ว เช่น ความผิดเกี่ยวกับพิธีการหรือเอกสาร เป็นต้น

(ฉ) อธิบดีกรมศุลกากรจะจ่ายเงินรางวัลให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ได้ช่วยเหลือในการจับกุม หรือการตรวจพบเป็นผลสำเร็จโดยอนุโลมตามระเบียบนี้เท่าที่จะเห็นสมควรก็ได้

(2) เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากร สำหรับการตรวจพบการเก็บอากรขาด โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังนี้

(ก) เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรขาดที่มีสิทธิได้รับเงินรางวัลจะต้องมิใช่เจ้าหน้าที่ในสำนักหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับพิธีการนำเข้า ส่งออก การประเมินอากร การตีราคา การขึ้นสูตรรับชำระอากร และการตรวจปล่อยของ

(ข) การตรวจพบการเก็บอากรขาดที่มีสิทธิได้รับเงินรางวัลจะต้องเป็นการตรวจสอบพบภายหลังที่ได้ตรวจปล่อยของซึ่งได้ชำระอากรไปแล้ว

3) การแบ่งเงินรางวัล

ตามระเบียบกรมศุลกากรว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและรางวัล พ.ศ. 2517 ข้อ 6 (4) กำหนดให้อธิบดีกรมศุลกากรมีอำนาจวางแผนการแบ่งรางวัลให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่เหมาะสม ดังนี้

(1) เงินรางวัลให้แบ่งเป็น 2 ส่วน

(ก) 1 ใน 3 ของเงินรางวัล จ่ายแก่ผู้ตรวจพบการกระทำความผิด
ในกรณีที่มีหลายคนให้ได้รับคนละเท่าๆ กัน

(ข) 2 ใน 3 ของเงินรางวัล จ่ายแก่ผู้สั่งการให้จับกุม ผู้จับกุม
ผู้ร่วมจับกุม ผู้ตรวจพบการกระทำความผิด ผู้ร่วมวางแผนหรือร่วมดำเนินการก่อนการจับกุม
ผู้ดำเนินการภายหลังการจับกุมอันเป็นประโยชน์ช่วยให้การจับกุมเป็นผลสำเร็จ และผู้ที่มีใช้
พนักงานเจ้าหน้าที่แต่ได้ช่วยเหลือให้การจับกุมหรือการตรวจพบการกระทำความผิดเป็นผลสำเร็จ

(2) เกณฑ์การแบ่งเงินรางวัล ให้แบ่งตามส่วนดังนี้

(ก) การแบ่งเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่บุคลากร

- อธิบดี 12 ส่วน
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 10 (นอกจากอธิบดี)
คนละ 11 ส่วน
- รองอธิบดี คนละ 11 ส่วน
- ผู้อำนวยการสำนัก คนละ 10 ส่วน
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 9 (นอกจากรองอธิบดีและ
ผู้อำนวยการสำนัก)
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 7 และ 8 ซึ่งเป็นหัวหน้า
ส่วนราชการ คนละ 9 ส่วน
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 7 และ 8 (นอกจากผู้ดำรงตำแหน่ง
ระดับ 7 และ 8 ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ) คนละ
8 ส่วน
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 5 และ 6 คนละ 7 ส่วน
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 3 และ 4 คนละ 6 ส่วน
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 2 คนละ 5 ส่วน
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 1 คนละ 3 ส่วน
- ผู้ช่วยเหลือซึ่งมิได้ร่วมจับกุมโดยตรง คนละ 1 ส่วน

(ข) การแบ่งเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ กรณีที่เจ้าหน้าที่
ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่บุคลากร กรมศุลกากรได้กำหนดหลักเกณฑ์เทียบยศเพื่อการ
แบ่งเงินรางวัลดังนี้

- พล.ต.อ.(ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) เทียบเท่าอธิบดี
- พล.ต.ท.(รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) เทียบเท่ารองอธิบดี
- พ.ต.อ.(พิเศษ) พล.ต.ต. และ พล.ต.ท. เทียบเท่าตำแหน่งระดับ 7 – 8
- พ.ต.ท. พ.ต.อ. เทียบเท่าตำแหน่งระดับ 5 – 6
- ร.ต.อ. พ.ต.ต. เทียบเท่าตำแหน่งระดับ 4 – 5
- ร.ต.ต. ร.ต.ท. เทียบเท่าตำแหน่งระดับ 3
- จ.ส.ต. ค.ต. เทียบเท่าตำแหน่งระดับ 2
- พลตำรวจ ส.ต.ต. ส.ต.ท. และ ส.ต.อ. เทียบเท่าตำแหน่งระดับ 1

4.4.2 สถิติการจ่ายเงินรางวัลตามกฎหมายสุสการ

กรมสุสการเป็น 1 ใน 5 หน่วยงานแรก ที่ถูกระบุว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุด โดยเฉพาะปัญหาเรื่องเงินสินบนและเงินรางวัล ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา กรมสุสการได้รับเงินสินบนนำจับเพื่อเข้าหลวงและมอบให้กับสายสืบและเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นเป็นเงิน 11,047.65 ล้านบาท แบ่งเป็นเงินสินบน 6,321 ล้านบาท เงินรางวัลอีก 4,726.65 ล้านบาท โดยปีงบประมาณ 2553 มีเงินสินบนและเงินรางวัล 23,610.8 ล้านบาท

ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2552 กรมสุสการปฏิบัติการจับป้องกันและปราบปราม โดยจับกุมผู้กระทำความผิดลักลอบหนีสุสการและหลีกเลี่ยงอากร จำนวน 2,009 ราย มูลค่าของกลางรวม 186.43 ล้านบาท แบ่งเป็นความผิดฐานลักลอบหนีสุสการ จำนวน 723 ราย มูลค่า 124.66 ล้านบาท และความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีอากร จำนวน 1,286 ราย มูลค่า 61.77 ล้านบาท สำหรับผลการจับกุมในเดือนเดียวกันของปีที่ผ่านมา กรมสุสการได้จับกุมผู้กระทำความผิดลักลอบหนีสุสการและหลีกเลี่ยงภาษีอากรได้จำนวน 1,858 ราย เป็นมูลค่าของกลาง 431.588 ล้านบาท แบ่งเป็นความผิดฐานลักลอบหนีสุสการ จำนวน 680 ราย มูลค่า 220.601 ล้านบาท และความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีอากร จำนวน 1,178 ราย มูลค่า 210.987 ล้านบาท

ตาราง 4.3 แสดงสินค้าลักลอบและหลีกเลี่ยงที่มีมูลค่าจับกุมสูงสุด 5 อันดับแรกของเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

สินค้าลักลอบหนีศุลกากร	มูลค่า (ล้านบาท)
1. แผ่นเทพข้อมูล	34.71
2. รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	12.90
3. น้ำมันเชื้อเพลิง	12.21
4. กระเป๋าชนิดต่างๆ	4.37
5. แม่พิมพ์สำหรับอัดรีดโลหะ	3.89
สินค้าหลีกเลี่ยงภาษีอากร	มูลค่า (ล้านบาท)
1. อุปกรณ์ทำด้วยพลาสติก	9.50
2. หลอดไฟฟ้า	2.37
3. อะไหล่รถยนต์	1.96
4. อะลูมิเนียมออกไซด์	1.82
5. แผ่นฟิล์มทำด้วยโพลีลีน	1.27

4.4.2 สภาพปัญหาการจ่ายเงินรางวัลตามกฎหมายศุลกากร

จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานภาคเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายศุลกากร²⁹ ให้ความเห็นว่า ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับศุลกากรและการกำหนดให้มีการจ่ายเงินรางวัล แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทำให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบกับภาคเอกชน ดังนี้

(1) การที่กฎหมายศุลกากรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังไป มีกำหนด 10 ปี นับจากวันที่นำเข้าหรือส่งออก รวมทั้งมีการเรียกเก็บค่าปรับฐานหลีกเลี่ยงภาษี ศุลกากรส่วนมากจะเป็นเรื่องความผิดพลาดทางเอกสารซึ่งเป็นข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยหรือเกิดขึ้น โดยไม่ได้ตั้งใจ การต่อสู้คดีก็ยุ่งยากเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการเพราะต้องมีการพิสูจน์ความ ถูกต้องในการนำเข้าและการเสียภาษี ซึ่งส่วนมากก็ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือ ชิปปิ้ง แต่เมื่อเกิดปัญหาความรับผิดชอบตกอยู่กับผู้ประกอบการโดยมีอาจปฏิเสธได้ หากยอมให้ เปรียบเทียบปรับหรือทำความตกลงก็จะต้องมีการจ่ายเงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และรางวัล นำจับแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แม้เป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็มีสิทธิรับเงินสินบนนำจับได้ ถ้ามิได้

²⁹ ทัศนคติซึ่งทำคดีเกี่ยวกับกฎหมายศุลกากร

มีส่วนเกี่ยวข้องในการจับกุม ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเงินสินบนและเงินรางวัลนำจับและในฐานะที่เป็นทั้งเจ้าพนักงานที่บังคับใช้กฎหมาย ขณะเดียวกันก็มีอำนาจสั่งศาลการ จึงน่าจะขัดกับหลักผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

(2) เนื่องจากการจ่ายเงินรางวัลตามกฎหมายศาลการไม่มีเพดานการรับเงินสินบนและเงินรางวัล จึงเข้าทำนองจับมากได้มากจับน้อยได้น้อย เท่ากับเจ้าหน้าที่รัฐมีผลประโยชน์ได้เสียโดยตรงกับการบังคับใช้กฎหมาย หากเงินค่าปรับมีมูลค่ามากเงินสินบนรางวัลก็จะตกแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องร้อยละ 55 โดยไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แต่ประการใด เงินที่เหลือจากการชำระค่าปรับจึงตกเป็นของรัฐเป็นจำนวนไม่มาก ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดก็คือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องซึ่งไม่น่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายศาลการเท่าใดนัก

นอกจากนั้น ในส่วนของผู้ประกอบการ³⁰ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการสมควรมีเงินสินบนและเงินรางวัลนำจับตามกฎหมายศาลการดังนี้

(1) ความผิดพลาดทางเอกสารที่เกิดขึ้นตามกฎหมายศาลการที่ขาดเจตนาโดยทั่วไปอาจเกิดขึ้นได้ ในทางปฏิบัติมักจะผ่านการตรวจสอบในเบื้องต้นจากเจ้าหน้าที่ศาลการแต่อาจขาดองค์ประกอบด้วยความเข้าใจผิดของผู้ประกอบการโดยไม่เจตนา ต่อมามีการตรวจสอบย้อนหลังและมีการเรียกค่าภาษีเพิ่มโดยมีค่าปรับทางอาญา 2 เท่า โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการจับเนื่องจากได้รับเงินรางวัลนำจับย่อมเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เพราะเรื่องดังกล่าวหากเป็นความผิดก็ควรเป็นเรื่องการประเมินเบี้ยปรับเงินเพิ่มในทางแพ่งในภาษีที่ขาดไป เช่นเดียวกับภาษีตามประมวลรัษฎากรโดยมีการประเมินและอุทธรณ์ตามขั้นตอน จึงควรมีการศึกษาว่าความผิดฐานใดควรจะมีสิทธิรับเงินสินบนและเงินรางวัล ในอัตราเท่าใด และใครบ้างควรมีสิทธิได้รับ และคดีใดควรเป็นการประเมินภาษีในทางแพ่ง

(2) ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับความผิดตามกฎหมายศาลการในความผิดฐานหลีกเลี่ยงกฎหมายศาลการนั้นต้องมีเจตนาพิเศษ เช่น ความผิดอันเกิดจากการสำแดงพิกัด หรือราคาผิดพลาดจะต้องมีมูลเหตุจงใจในการฉ้อโกงค่าภาษีอากรเสียก่อนจึงจะเป็นความผิด แต่พระราชบัญญัติศาลการ มาตรา 16 กำหนดเรื่องความผิดของผู้กระทำโดยไม่ต้องดูเจตนาจึงควรแก้ไขกฎหมายโดยดูเจตนาพิเศษเป็นสำคัญเพราะเป็นเรื่องโทษทางอาญา

³⁰ นายกิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์ ประธานคณะกรรมการภาษีศุลกากรค้าไทยได้ศึกษาเรื่อง “เรื่องเงินสินบนและเงินรางวัลตามกฎหมายศาลการ”

(3) ผู้นำเข้าต้องมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความถูกต้องในการนำเข้าและการเสียภาษี ซึ่งส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือชิปปิ้ง เมื่อเกิดปัญหาทางคดี ก็มักจะเสียเปรียบเพราะได้รับคำแนะนำด้วยวาจาไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ควรมีการหาหรือการเสียอากรล่วงหน้า

(4) เมื่อผู้ประกอบการถูกประเมินหรือกล่าวหาว่าหลีกเลี่ยง ศุลกากรจะขอมุติคดี โดยจ่ายค่าปรับ เพราะหากเป็นคดีอาญาต้องขึ้นศาลซึ่งอาจไม่มีความรู้เรื่องภาษีอากรดีพอ และศาลก็ไม่มีดุลพินิจในการลดค่าปรับซึ่งต้องเสียค่าปรับถึง 4 เท่าของราคาของรวมค่าอากร และมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และคณะกรรมการของบริษัทก็ต้องถูกดำเนินคดีอาญา เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งยากต่อการต่อสู้คดีหากเป็นผู้ลงนามในเอกสารนำเข้า ดังนั้น จึงควรนำคดีนี้ไปสู่ศาลภาษีซึ่งสามารถนำค่าปรับมาหักเป็นรายจ่ายได้

(5) กรณีเงินค่าปรับถือว่ากรมศุลกากรให้อำนาจบริหารและตุลาการไปพร้อมๆ กัน คือเป็นคนที่ทั้งตรวจ จับ ปรับ กรณีแบบนี้ไม่น่าจะถูกฟ้องเพราะเป็นการจับเอง ตัดสินเอง มีรายได้เข้าตัวเอง จึงมีข้อพิจารณาว่าควรจะเป็นเรื่องเงินสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ทุกคนหรือไม่

(6) เงินสินบนและเงินรางวัลควรต้องเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร

(7) ผู้แจ้งความนำจับได้รับเงินสินบนร้อยละ 30 และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร้อยละ 55 รวมทั้งสิ้นร้อยละ 55 ของเงินค่าปรับ กรณีที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้จ่ายรางวัลร้อยละ 30 โดยผู้แจ้งความนำจับที่มีสิทธิได้รับเงินสินบนอาจเป็นเจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจับกุม ส่วนเงินรางวัลนั้นจะจ่ายให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดที่ร่วมวางแผนจับกุม ผู้ช่วยการจับกุม ซึ่งมีข้อสังเกตว่าการจับกุมนั้นต้องมีการตรวจปล่อยของที่นำเข้าก่อนแล้วจับกุม จึงจะได้รางวัล โดยเงินรางวัลนั้นเป็นของผู้จับกุม 1 ใน 3 และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 2 ใน 3 จึงน่าสงสัยถึงความโปร่งใสของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

4.4.3 สภาพปัญหาการสร้างหลักฐานเท็จในการจ่ายเงินสินบนตามกฎหมายศุลกากร

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริต เกี่ยวกับปัญหาการสร้างพยานหลักฐานเท็จในการเบิกจ่ายเงินสินบนตามกฎหมายศุลกากร ได้รับข้อมูลว่า ตามระเบียบของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับเงินสินบนและเงินรางวัลที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีช่องทางให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้บังคับใช้กฎหมายกระทำการทุจริต โดยจัดทำเอกสารเบิกเงินสินบนและเงินรางวัลเท็จการสร้างสายปลอม และเป็นเรื่องยากที่จะตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพราะประชาชน

ทั่วไปไม่มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นว่ามีรายละเอียดอย่างไร อยู่ขั้นตอนไหน และสิทธิของคน ที่ควรจะได้รับค่าตอบแทนจากทางราชการเป็นอะไร โดยในการแจ้งเบาะแสให้แก่เจ้าหน้าที่จับกุม ผู้กระทำความผิด ทุกขั้นตอนจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ จึงเกิดช่องทางการทุจริตจากการสร้างสายลับปลอมโดยการสร้างพยานหลักฐานเท็จ จากประสบการณ์การทำงานพบว่าเคยมีคดี ศาลากการเกี่ยวกับการจับกุมสิ่งลักลอบทองคำหนีภาษี โดยตามระเบียบกรมศาลากการว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมจะได้เงินรางวัลร้อยละ 30 ของมูลค่า สิ่งของที่จับกุมได้ แต่ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับสายลับที่แจ้งจะได้เงินสินบนร้อยละ 30 เจ้าหน้าที่จะได้ เงินรางวัลร้อยละ 25 ของมูลค่าสิ่งของที่จับกุมได้ หากเป็นสายลับปลอมอัตราส่วนของผู้จับกุม ก็จะได้ถึงร้อยละ 55 คือได้ในส่วนของผู้จับกุมร้อยละ 25 และสายลับอีกร้อยละ 30

สำหรับคดีที่จะยกเป็นตัวอย่าง เป็นเรื่องที่มีผู้ร้องเรียนเจ้าหน้าที่กรมศาลากการ และผลการสอบสวนข้อเท็จจริงในคดีนี้พบว่า เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ศาลากการได้จับกุมชาวต่างชาติ ที่พยายามลักลอบนำทองคำออกนอกราชอาณาจักรบริเวณด่านชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยรถยนต์แท็กซี่รับจ้าง หาดใหญ่ – มาเลเซีย โดยในขณะที่ผ่านด่านคนขับรถและผู้โดยสารได้ลง จากรถเพื่อให้เจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมาย ระหว่างนั้นคนขับรถยนต์แท็กซี่ได้เดิน ชนกับชาวต่างชาติและพบพิรุธน่าสงสัยว่ามีสิ่งของบางอย่างมดอยู่ติดตัวจึงได้กระซิบบอกเจ้าหน้าที่ ศาลากการที่อยู่ประจำด่านทราบ เจ้าหน้าที่จึงขอตรวจค้นและพบทองคำแท่งพันไว้รอบตัวเพื่อจะ นำเข้าประเทศมาเลเซีย แต่ถูกจับกุมได้เสียก่อนเพราะเหตุบังเอิญ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ศาลากการผู้นั้น ได้ทำเอกสารเท็จเบิกเงินสินบนแก่สายลับแจ้งความนำจับเพื่อหวังเงินรางวัลและเงินสินบน โดยสร้างสายลับปลอมแล้วพิมพ์ลายนิ้วมือซึ่งไม่สามารถตรวจสอบพิสูจน์ทราบตัวตนที่แท้จริงได้ โดยในรายงานการขอเบิกเงินแจ้งว่าเวลาประมาณ 07.20 นาฬิกา จะมีการลักลอบนำทองแท่ง ผ่านด่านไปประเทศมาเลเซียโดยรถยนต์แท็กซี่ หมายเลข XXXX ซึ่งไม่สมเหตุผลเพราะความ เป็นจริงสายลับจะไม่สามารถระบุหมายเลขรถยนต์แท็กซี่ที่ใช้ขนทองคำได้ เพราะเป็นรถรับจ้าง ประเภทต้องรอให้คนโดยสารมาครบแล้วจึงออกเดินทาง ไม่ได้ออกตามเวลาที่กำหนดหรือจองระบุ หมายเลขรถยนต์ล่วงหน้าจึงยากที่จะระบุหมายเลขรถยนต์ที่ใช้ขนทองคำแน่นอนได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ศาลากการผู้รับแจ้งก็ไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุขณะเข้าทำการตรวจค้น จึงเป็นเรื่องการตรวจค้น และจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามปกติ แต่เหตุที่มีการอ้างสายลับก็เพื่อเงินสินบนและเงิน รางวัลที่จะได้รับ เพราะถ้ามีสายลับเจ้าหน้าที่จะได้เงินร้อยละ 55 แต่ถ้าไม่มีสายลับ เจ้าหน้าที่จะได้ เงินรางวัลเพียงร้อยละ 30 จึงเป็นเหตุจูงใจให้ทำเอกสารเท็จสร้างสายลับปลอมเพื่อหวังเงินสินบน ในการแจ้งเบาะแสนำไปสู่การจับกุม โดยคนขับรถแท็กซี่ที่แจ้งเหตุพิรุธให้เจ้าหน้าที่ศาลากการ ทราบกลับไม่ได้รับเงินค่าสายเป็นการตอบแทน อย่างไรก็ตาม ภายหลังที่มีการสืบสวนสอบสวน

และรวบรวมพยานหลักฐานในเรื่องนี้แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้ชี้มูลความผิดทั้งทางอาญา และทางวินัยสำหรับเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรดังกล่าว และได้ส่งเรื่องให้อัยการส่งฟ้องและต่อมาศาล ได้พิพากษาลงโทษจำคุกเจ้าหน้าที่ที่ทุจริตทำหลักฐานการเบิกจ่ายเงินค่าสายลับรายนี้

กล่าวโดยสรุป กรมศุลกากรเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีระบบการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายพิเศษเป็นการเฉพาะ และมีหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินรางวัลแตกต่างไปจากกรณีของสำนักงาน ป.ป.ส. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำหรับวัตถุประสงค์ในการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน กรณีของกรมศุลกากรก็มีวัตถุประสงค์หลักเช่นเดียวกับกรณีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานและเป็นค่าตอบแทนการปฏิบัติงานที่ยากลำบากและเสี่ยงอันตราย ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศุลกากร³¹ ก็เห็นไปในทางเดียวกันว่า การจ่ายเงินรางวัลถือเป็น

³¹ เจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นว่า ควรมีเงินสินบนและเงินรางวัลเพราะถือว่าภาษีศุลกากรที่ขาดหรือหลบเลี่ยงเปรียบเสมือนทรัพย์สินที่ตกน้ำไปแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ติดตามไปเอาคืนกลับมาได้จึงสมควรได้รับการตอบแทน ถือเป็นสิ่งจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรในการปฏิบัติงานที่มีความขยันหมั่นเพียร วิริยะ อุสาหะ บางครั้งเจ้าหน้าที่ต้องเสี่ยงชีวิต และอันตรายในการเข้าจับกุม ลงทุนจ้างสายสืบและคดีสำคัญๆ ส่วนใหญ่ต้องมีผู้ให้ข่าวที่เป็น Insider บางครั้งต้องลงทุนรอนแรมอยู่กลางทะเล 5 วัน 7 วัน บางคดีใช้เวลาหลายเดือนและต้องใช้ความพยายามอย่างมากจึงจะจับกุมได้ บางครั้งต้องออกเงินส่วนตัวสำรองจ่ายเพื่อให้ได้ผลงาน โดยไม่สามารถเบิกจากงบประมาณของทางราชการได้ บางครั้งต้องเจอกับอิทธิพลรูปแบบต่างๆ หากไม่มีเงินสินบนและเงินรางวัลเป็นแรงจูงใจในการทำงานแล้ว เจ้าหน้าที่ก็ไม่อยากทำอะไรที่เสี่ยงอันตราย ทำเป็นไม่รู้ ไม่เห็น ปลอ่ยให้รอดหู รอดตา หรือหลับตาข้างหนึ่ง ทำให้ขบวนการค้าของเถื่อนหลอครอดเงื้อมมือกฎหมายไปได้แถมยังได้พวกและมีเงินใช้อีกทำให้รัฐเสียประโยชน์ขาดรายได้เท่าที่ควรจะได้ ส่วนที่มีการกล่าวหาว่ามีการทุจริตอย่างเป็นขบวนการ เช่น เป็นทั้งสายลับเอง รับสินบนนำจับเองก็มีบ้างแต่ไม่มากอย่างที่ปรากฏเป็นข่าว

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับเงินรางวัลนั้นจะต้องมิใช่เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบราชการต่างๆ ในใบขนสินค้าเป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น เจ้าหน้าที่กองพิธีการศุลกากรซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบพิธีการ จึงไม่มีสิทธิได้รับเงินรางวัล ดังนั้น หากรัฐบาลคิดจะยกเลิกเงินสินบนและรางวัลในส่วนนี้ก็ยังสามารถเบิกเงินสินบนและเงินรางวัลตามกฎหมายอื่นได้อีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิดฯ และพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าฯ การยกเลิกจึงต้องยกเลิกทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งยังต้องคำนึงถึงโครงสร้างค่าตอบแทนอัตราเงินเดือนของข้าราชการไทยในปัจจุบันว่าสอดคล้องกับปัญหาค่าครองชีพในปัจจุบันหรือไม่ ที่สำคัญรัฐไม่ได้สูญเสียงบประมาณหรือเสียหายอะไร และเป็นเงินของผู้กระทำผิดจึงมีลักษณะเอาเงินโจรไปปราบโจรมากกว่า และที่เป็นปัญหานั้นเกิดจากตัวบุคคลมากกว่าระบบ

สิ่งจูงใจให้เจ้าหน้าที่บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ และแตกต่างกับการเสี่ยงอันตรายที่จะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่

ในส่วน of ข้อมูลที่ได้รับจากกรณีศึกษาของกรมศุลกากร ยังไม่ปรากฏข้อมูลชี้วัดด้านประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนระบบการประเมินประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้ รับเงินรางวัลจากการปฏิบัติหน้าที่ และข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่อื่นของกรมศุลกากรที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วน of งานด้านการจับกุม และปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในระบบเงินรางวัล

ผนวก 4.1

รายงาน "ส่วยควันดำนครบาล" หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ เงินรางวัลสำหรับตำรวจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติรถยนต์

1. แฉ “คดีส่วยควันดำ” นครบาลอื้อฉาว ในอดีต “ผู้การจราจร” เคยถูกให้ออกจากราชการมาแล้ว

ในที่สุดมีอับปรบรถกว่า 300 คัน ที่จอดประท้วงริมถนนบางนาตราด กรณี “ส่วยซ่อนรูป” ขอมสลายตัวด้วยดีหลังยื่นหนังสือร้องเรียนต่อประธานอนุกรรมการคมนาคมขนส่งทางบก วุฒิสภา รับปากเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรกลางตั้งด่านจับควันดำ-เสียงดัง ตำรวจจราจรท้องที่ ตำรวจจราจรกลาง และตำรวจทางหลวงตั้งด่านซ้ำซาก สร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้ผู้ประกอบการรถบรรทุกทั่วประเทศ โดยแกนนำผู้ชุมนุมสลับกันขึ้นปราศรัยโจมตี การตั้งด่านตรวจควันดำและเสียงดังของตำรวจกองบังคับการตำรวจจราจรกลาง (บก.จร.) อย่างต่อเนื่อง

ระบุน มีการตั้งด่านแบบถึยิบ ระยะทาง 10 กิโลเมตร มีด่านตรวจลักษณะนี้ถึง 4 ด่านด้วยกัน บางด่านไม่มีผู้ชำนาญการเข้าร่วมด้วย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะตำรวจต้องการทำยอดตรวจจับ เขียนใบสั่งปรับรถบรรทุกควันดำและเสียงดัง เพื่อนำไปแลกกับเงินนำจับ 70-75 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องทุกข์กับกรมขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม และ บก.จร. หลายครั้งแต่ยังไม่มีความคืบหน้าหรือแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด จึงรวมตัวแสดงพลังเรียกร้องความถูกต้องดังกล่าว พร้อมต้องการให้รัฐบาลเร่งมาดำเนินการแก้ไขปัญหาการรับส่วยซ่อนรูปของตำรวจให้เร็วที่สุด

พล.ต.ต. ปิยะ อุทาโย โฆษกกองบัญชาการตำรวจนครบาล ระบุนว่า สถานการณ์การชุมนุมที่ผ่านมาพบว่า ผู้ชุมนุมมีความไม่พอใจในการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายที่ตั้งด่าน ไม่เพียงเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเจ้าหน้าที่ขนส่งในการตั้งด่านตรวจควันดำ แต่เมื่อมีการเจรจาพูดคุยกันแล้วก็ยอมรับในระดับหนึ่ง จนสุดท้ายมีประธานอนุกรรมการฯ มารับเรื่องด้วยตนเอง และนัดประชุมในวันที่ 24 ก.พ. นี้ โดยได้เชิญทั้งตัวแทนผู้ชุมนุม ตำรวจจราจร ตำรวจทางหลวง เจ้าหน้าที่ขนส่ง ร่วมกันพูดคุยเพื่อหารือแนวทางแก้ปัญหา ผู้ชุมนุมจึงรับฟังและยอมเปิดเส้นทางจราจรเป็นที่เรียบร้อย

สำหรับปัญหาเรื่องการตั้งด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น พล.ต.ต. ปิยะ ชี้แจงว่า ด่านแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน สำหรับการตั้งด่านตรวจควันดำเป็นแผนปกติที่ต้องดำเนินการแต่ไม่มีเพียงตำรวจจราจรเท่านั้น ต้องมีเจ้าหน้าที่ขนส่ง และเจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษด้วย ส่วนด่านที่

เกี่ยวกับการกวาดขันวินัยจราจร พล.ต.ท. ล้วน ฐาน ชยพันธ์ ผบช.น. ได้สั่งการให้ พล.ต.ต. ภานุ เกิดลาภผล รอง ผบช.น. เป็นผู้รับผิดชอบตรวจสอบให้ชัดเจน โดยยืนยันว่าไม่มีมาตรการตั้งด่านจราจรในเวลากลางคืน พร้อมรวบรวมรายงานให้ พล.ต.ท. ล้วน ฐาน ทราบ ส่วนข้อมูลปัญหาของทางผู้ประกอบการตำรวจก็ต้องรับฟัง ก็ต้องนำข้อมูลทั้ง 2 ด้านมาหาแนวทางแก้ปัญหาโดยยึดหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อไป

ด้าน พล.ต.ต. ภานุ เกิดลาภผล รอง ผบช.น. ชี้แจงถึงการตั้งด่านตรวจจับรถวันด่านว่า ด่านวันด่านเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างตำรวจนครบาล (กองบังคับการตำรวจจราจรเท่านั้น) กทม. และกรมควบคุมมลพิษ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณมลพิษในอากาศ โดยแนวทางการตั้งด่านนั้นเป็นลักษณะกระจายโดยรอบพื้นที่ กทม. และที่พบความผิดมากที่สุดคือ รถบรรทุก ส่วนตำรวจจราจรท้องที่ไม่มีอำนาจในการตั้งด่านวันด่าน ที่ผ่านมาก็เคยได้รับร้องเรียนบ่อยครั้งเรื่องการตั้งด่านซ้ำซ้อน แต่เมื่อตรวจสอบพบเป็นการตั้งด่านของตำรวจคนละหน่วยงานกันคือ มีทั้งด่านตรวจจับความผิดจราจรซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่จะสวมหมวกกันน็อกสีขาว ส่วนตำรวจจราจรกลาง ซึ่งตรวจจับวันด่านนั้นสวมหมวกสีส้ม

“บางครั้งถนนเส้นเดียวกันมีหมวกสีส้ม แต่พอผ่านเลยไปอีกหน่อยก็เจอด่านหมวกสีขาว ซึ่งเป็นด่านจราจรของ สน. ในพื้นที่ ทางกองบังคับการตำรวจจราจร (บก.จร.) จึงปรับแผนปฏิบัติใหม่ ห้ามไม่ให้ตั้งด่านซ้ำซ้อนเพราะจะทำให้ประชาชนเดือดร้อน แต่การที่จะให้ยกเลิกด่านตรวจวันด่านไปเลยนั้นเป็นไปได้ เพราะมีความจำเป็นต้องตรวจดูว่ารถบรรทุกมีวันด่านหรือไม่ ซึ่งบางครั้งก็อาจทำความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนบ้าง แต่ก็พยายามให้เดือดร้อนน้อยที่สุด พร้อมยืนยันว่า ผู้บังคับบัญชาระดับสูงไม่เคยสั่งการให้ตำรวจจราจรกลางทำขอจับวันด่านแต่อย่างใด หากประชาชนผู้ขับขี่มีหลักฐานการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรให้มาแจ้งที่ตนเองได้ทันที พร้อมดำเนินการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงดำเนินคดีทางวินัยอย่างเด็ดขาด”

รอง ผบช.น. กล่าวต่อไปว่า การตั้งด่านตรวจจับวันด่านและด่านกวาดขันวินัยจราจรของตำรวจท้องที่และตำรวจ บก.จร. นั้น ตามหลักการแล้วจะต้องมีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรอย่างน้อย 1 นาย เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด และมีการนำป้ายแสดงมาติดตั้งไว้อย่างชัดเจน ส่วนการจับรถวันด่านนั้นมีเงินส่วนแบ่งรางวัลนำจับตามระเบียบดังนี้ เงินรางวัลจับวันด่าน หากมีผู้ชี้ให้จับกุม จะแบ่งให้ผู้ชี้ 35% เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ตรวจจับได้ 35% และส่งเข้ากองคลัง 30% ซึ่งตามปกติแล้วการจับกุมของเจ้าหน้าที่ที่จะทำการตั้งด่านเรียกตรวจวันด่าน และจะออกไปสั่งให้ไปเสียค่าปรับที่ สน. ท้องที่นั้นๆ หรือที่ บก.จร. ซึ่งหากผู้ชี้รู้ใช้ถนนพบว่า การตั้งด่านตรวจของตำรวจจราจรจุดใดไม่เป็นไปตามระเบียบ หรือมีความไม่โปร่งใส หรือทำแบบมีพิธี ไม่ชอบมาพากลไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติ หรือมีตำรวจจราจรคอยโบกรถเรียกตรวจเพียงคนเดียวหรือสองคนนั้น ถือว่าไม่ใช่

การตั้งด่านอย่างที่ถูกต้องอย่างแน่นนอน ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ในจุดนี้และแจ้งมาที่ บช.น. หรือที่ตนได้ทันที เพื่อจะได้สอบสวนข้อเท็จจริงดำเนินการตามความผิดต่อไป ซึ่งหลายปีที่ผ่านมาได้มีการสอบสวนดำเนินคดีไปแล้ว

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เมื่อปี 2544 มีกรณีผู้เสียหายไปร้องต่อศาลว่า 5 ตำรวจจราจร สน. บางบอน ตั้งด่านริตไถเงินเรียกค่าแรงงานพม่าคนละ 2.5 หมื่น ศาลตัดสินจำคุกรายละ 10 ปี ฐานขัดต่อกฎหมาย ธรรมเนียมปฏิบัติ ระเบียบการจับกุม โดยฝ่ายคดีพิเศษ 2 เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง ร.ต.ท. อำนาจ แสงสุข อายุ 50 ปี รอง สวป.สน. บางบอน กับพวกอีก 4 คน คือ จ.ส.ต. ครรชิต สิทธิธรรม อายุ 40 ปี ส.ต.อ. พิเชต หรือพิเชษ ชาญ อายุ 38 ปี ส.ต.ท. กิตติ เถวนสารกิจ อายุ 40 ปี และ ส.ต.ท.บรรเลง บุญเย็น อายุ 40 ปี ทั้งหมดเป็น ผบ. หมู่ป้องกันและปราบปราม สน. บางบอน ร่วมกันเป็นจำเลยที่ 1-5 ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานร่วมกันเรียกรับหรือจะยอมรับทรัพย์สินสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ตามฟ้องโจทก์เมื่อวันที่ 17 มี.ค. 2544 พิพากษาลงโทษฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกรับทรัพย์สินอันเป็นบทหนักสุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ลงโทษจำคุกจำเลยคนละ 10 ปี

นอกจากนี้ยังมีคดีอื่น ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่นครบาลเมื่อ 12 ปีก่อน เมื่อปี 2541-2542 สมัยที่ พล.ต.ต. ล้วน ปานรศทิพ (ยศสมัยนั้น) ดำรงตำแหน่งเป็น รอง ผบช.น. รับผิดชอบงานด้านการจราจร ตรวจสอบพบว่า พล.ต.ต. ประจิต ศรีไชยยันต์ ตำแหน่ง ผบก.จร. สมัยนั้น พร้อมพวกกว่า 50 คน มีตั้งแต่ระดับ รอง ผบก.จร. ลงมาจนชั้นประทวน ร่วมกันทุจริตเงินรางวัลจับวันดำ โดยออกคำสั่งให้ผู้ขับขี่ที่ถูกใบสั่งไปเสียค่าปรับที่ สน. ทางด่วน 2 เท่านั้น และไม่มีการแบ่งเงินรางวัล นำจับให้กับผู้ชี้ให้จับกุม บุคคลนั้นตั้งแต่ พล.ต.ต. ประจิต เข้ามารับหน้าที่มีเงินค่าปรับกว่า 60 ล้านบาท ตามความเป็นจริงจะต้องส่งเข้ากองคลังประมาณ 30 ล้านบาท แต่กลับส่งเพียง 18 ล้านบาท เท่านั้น

หลังจากนั้นก็จัดทำบัญชีปลอมพร้อมกับส่งเช็คเงินสดให้กองคลัง 18 ล้านบาท และพบว่า การทุจริตนี้ยังมีนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ของ บก.จร. อีกหลายคนเข้าร่วมอีกด้วย

จากพฤติกรรมอื่น ๆ ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อผู้ใช้รถใช้ถนนบนทางด่วนถูกตำรวจจราจร ริตไถช่วย ยัดข้อหาวันดำให้ไม่เว้นแต่ละวัน จนมีการร้องเรียนเข้ามามาก มีคำสั่งให้แจ้งข้อหาวันดำ ให้ได้ตามยอดที่กำหนด วันละ 50-70 ราย ปรากฏผลการสอบสวนข้อเท็จจริงมีมูลความจริง กระทั่ง พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก อธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้น มีคำสั่งไล่ พล.ต.ต. ประจิต ศรีไชยยันต์ พ้นเก้าอี้ พร้อมทั้งเซ็นคำสั่งสำรองราชการ พร้อมลูกน้อง เพราะพิจารณาแล้วเห็นว่า หากให้ พล.ต.ต. ประจิต อยู่ในตำแหน่งต่อไปอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อหน้าที่ราชการได้

จนมีคำสั่งกรมตำรวจ ที่ 573 /2541 เรื่องข้าราชการตำรวจรักษาการในตำแหน่ง ตามคำสั่งกรมตำรวจที่ 572/2541 ลงวันที่ 29 เม.ย. ให้ พล.ต.ต. ประจิต ศรีไชยยันต์ ผบก.จร.ดำรงราชการเป็นเหตุให้ตำแหน่ง ผบก.จร. ว่างลงในยุคนั้น

2. กลุ่มรถบรรทุก เปิดกระบวนการ “ช่วยเหลือรูป”

กลุ่มผู้ประกอบการรถบรรทุก ได้เปิดเผยถึงกระบวนการของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เรียกรับผลประโยชน์จากการตรวจจับวันดำ หรือช่วยเหลือรูป ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 หน่วยงานหลักๆ ด้วยกัน คือ ตำรวจทางหลวง และจราจรกลาง โดยวิธีการนั้นก็จะแตกต่างกันออกไปตามส่วนงานที่ตนเองอยู่

สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงนั้นจะมีวิธีการ โดยการนำรถจักรยานยนต์สายตรวจออกมาปฏิบัติหน้าที่ ในแต่ละครั้งนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการนำรถออกปฏิบัติหน้าที่ คันละ 1,000-4,000 บาท แม้จะเป็นรถจักรยานยนต์สายตรวจของราชการก็ตาม ซึ่งจำนวนเงินจะมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละท้องที่ การนำรถออกปฏิบัติหน้าที่ครั้งหนึ่งนั้น ไม่ใช่เพียงแค่มียกค่าใช้จ่ายเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องทำหน้าที่ออกไปส่งควบคู่กันไปด้วย ซึ่งในหนึ่งวันนั้นจะต้องเขียนใบได้ 30-40 ใบ/ครั้งที่ออกจับ

ตำรวจจราจรกลาง ก็จะมีหน้าที่ในการเรียกรับช่วยเหลือรูปโดยกลวิธีการตั้งด่านตรวจจับตามท้องที่ สน. ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการรถบรรทุกได้เปิดเผยว่า ในการออกตรวจแต่ละครั้งหากสมมติว่าเราเดินรถในเส้นทางตั้งแต่ถนนพระราม 2 ถึงถนนกาญจนาภิเษก ซึ่งเป็นระยะทางกว่า 30 กิโลเมตร เราจะเจอการตั้งด่านตรวจจับ 5-6 ด่าน ตลอดเส้นทาง และจะถูกเขียนใบสั่งให้ ซึ่งใบสั่งจากแต่ละด่านนั้น เจ้าหน้าที่จะมีวิธีการในการเขียนโดยจะไม่ออกไปสั่งที่มีการกระทำความผิดทับซ้อนหรือเหมือนกัน แต่จะใช้วิธีการเดินรอบรถเพื่อหาความผิดและออกไปสั่งให้แก่เราจนได้ เช่น ด่านแรกเราโดนออกไปสั่งเรื่องควันดำแล้ว พอถึงด่านที่ 2 เจ้าหน้าที่ก็จะยึดเย็ดข้อหาเดิมให้ แต่เราอาจจะอ้างว่าเราโดนมาแล้วจากด่านตรงจุดนี้ เจ้าหน้าที่ก็จะเปลี่ยนด้วยการหาความผิดใหม่มาให้กับเราแทน ซึ่งหากเราโดนข้อหาควันดำ เราจะต้องเสียเงินค่าใบสั่ง 1,000 บาท หากข้อหาอื่นๆ จะอยู่ที่ 100-200 บาท ต่อคัน/ใบ ซึ่งในระยะเวลา 1 เดือน เจ้าหน้าที่ที่ออกตั้งด่านจะต้องเขียนใบสั่งให้ได้ 40-50 ใบ/เดือน

กลุ่มผู้ประกอบการรถบรรทุกจึงเชื่อว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจออกมาตั้งด่าน หรือออกมาเดินสายชี้รถออกตรวจนั้น ก็เนื่องมาจากข้อกฎหมายที่ออกมาเป็นแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจออกมาวิ่งแข่งกันทำผลงาน และรวมไปถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งหากแบ่งเป็นจำนวน

100% นั้น จำนวนเม็ดเงินกว่า 50% จะถูกส่งไปยังการปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเทศบาล หรือ อบต. อีก 47.5% จะแบ่งไปยังผู้ที่ทำหน้าที่และหน่วยงานนั้นๆ ส่วนอีก 2.5% ที่เหลืออยู่ถึงจะตกไปเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ซึ่งทำให้เป็นแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่ถูกต้อง เพราะการที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมีเรื่องของผลประโยชน์หรือส่วนแบ่งที่เป็นเงินเข้ามาเกี่ยวข้องแล้วนั้น ทำให้เจ้าหน้าที่ออกมาปฏิบัติงานแบบไม่คำนึงถึงเหตุผลและความถูกต้อง สนเพียงแค่ต้องเร่งทำเป้าและสร้างผลงานให้ได้ตามยอดที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่หากจะแบ่งให้เห็นถึงเม็ดเงินที่สะพัดอย่างเด่นชัดก็คือ การพยายามจับเพื่อเร่งทำยอดจับกุม ตำรวจจะได้ส่วนแบ่งเป็นเงิน 75% ของค่าปรับ หากตั้งด่านจับวันละ 1,000 คัน ก็จะได้เงินประมาณ 750,000 บาท และในแต่ละปี จะมีเงินก้อนนี้ไม่น้อยกว่า 5,000 ล้านบาท

นายทองอยู่ คงขันธุ์ ที่ปรึกษาสหพันธ์ขนส่งทางบกแห่งประเทศไทย บอกว่า เหตุเช่นนี้เอง รถบรรทุกจึงจำเป็นต้องประท้วงปิดถนนบางนา-ตราด บริเวณ กม. 4 หน้าอาคารเนชั่นทาวเวอร์ ด้วยเหตุผลว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการจับซ้ำซ้อน ชำซ้ำซาก ช่วยตำรวจจราจรจับรถบรรทุก เรือควั่นดำและเสียงดัง สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ประกอบการรถบรรทุกอย่างมาก

วิธีการที่แยบยลของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจจับควั่นดำนั้น จะมีการออกสติ๊กเกอร์เป็นสัญลักษณ์เพื่อบ่งบอกแก่เจ้าหน้าที่ว่า หากรถบรรทุกคันใดจ่าย “ส่วย” ใ้ก็จะมีสติ๊กเกอร์เป็นสัญลักษณ์กำกับ ในการตรวจนั้นก็จะค่อยๆ เร่งเครื่องยนต์เบาๆ แล้วตำรวจก็จะปล่อยผ่านไป แต่หากคันไหนไม่มีสติ๊กเกอร์สัญลักษณ์ ทางเจ้าหน้าที่ก็จะให้เร่งเครื่องอย่างแรง เพื่อให้เกิดควั่นดำให้ได้

จุดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนิยมตั้งด่านตรวจ ในช่วงเวลา 9.00-13.00 น. ย่านถนนบางนา-ตราด ชนบุรี-ปากท่อ พระราม 2 วงแหวนใต้-เหนือ ถนนสุขสวัสดิ์ ถนนกาญจนาภิเษก ถนนเพชรเกษม ถนนร่มเกล้า ถนนบรมราชชนนี เป็นต้น

3. การชุมนุม (ม็อบ) รถบรรทุก 300 คันประท้วงส่วยช้อนรูป

เมื่อเวลา 09.00 น. วันที่ 22 กุมภาพันธ์ สหพันธ์การขนส่งทางบกแห่งประเทศไทย ซึ่งมีสมาชิกเป็นผู้ประกอบการขนส่งทางบกทั่วประเทศจำนวน 13 สมาคม และ 4 ชมรม ได้นำรถบรรทุก รถเครน และรถทัวร์จำนวนประมาณ 300 คัน มาจอดในช่องเลนส์ด่วน ถ.บางนาตราดฝั่งขาเข้า 2 ช่องทาง ช่วง กม.ที่ 4 เกือบถึง กม.ที่ 7 ความยาวเกือบ 3 กิโลเมตร เพื่อประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลมาดำเนินการแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรกลางตั้งด่านจับควั่นดำ-เสียงดัง ชำซ้ำซาก

สร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้กับผู้ประกอบการรถบรรทุกทั่วประเทศ ซึ่งการกระทำที่เกิดขึ้น
เสมือนหนึ่ง ส่วยซ่อนรูป

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า บรรยายการประท้วงของผู้ประกอบการรถบรรทุกเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่ส่งผลกระทบต่อจราจร โดยกลุ่มผู้ประท้วงได้จัดรถบรรทุก 6 ล้อ ติดตั้ง
เครื่องเสียง จอดในช่องเลนส์ด่วนถนนบางนา-ตราด ฟังข่าวเข้าหน้าอาคารเนชั่นทาวเวอร์ โดยมี
แกนนำสลับกันขึ้นปราศรัยโจมตีการตั้งด่านตรวจวันค่าและเสียงดังของตำรวจกองบังคับการ
ตำรวจจราจรกลาง (บก.จร.) ที่ตั้งด่านแบบถึยิบ ระยะทาง 10 กิโลเมตร มีด่านตรวจลักษณะนี้ถึง
4 ด่าน

นายอภิชาติ ไพรรุ่งเรือง ประธานสหพันธ์การขนส่งทางบกแห่งประเทศไทย กล่าวว่า
ที่รถบรรทุกมารวมตัวกันในวันนี้เพราะได้รับความเดือดร้อนจริงๆ มาด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องการ
เรียกร้องขอความเป็นธรรมจากการกระทำของตำรวจเลวบางคน ที่คอยทำขอตตรวจจับเขียนใบสั่ง
ปรับรถบรรทุกวันค่าและเสียงดัง เพื่อนำยอดไปแลกกับเงินนำจับ 70-75 เปอร์เซ็นต์ โดยการตรวจ
คว้นค่าและเสียงดังไม่มีเจ้าหน้าที่ชำนาญการร่วมตรวจ ขณะเดียวกัน เครื่องมือที่ใช้ก็เก่าเก็บ ไม่ได้
มาตรฐาน ทั้งที่ส่วนใหญ่รถบรรทุกของผู้ประกอบการทุกคนมีการตรวจสภาพอยู่เสมอ

นายอภิชาติกล่าวอีกว่า ยิ่งไปกว่านั้น รถบรรทุกที่ติดตั้งแก๊สเอ็นจีวี รับรองว่าไม่มีควันดำ
แน่นอน แต่ตำรวจก็หาช่องเขียนใบสั่งเป็นเสียงดัง ซึ่งนั่นเป็นเป้าหมายหรือยอดที่ตั้งไว้รออยู่แล้ว
หรือบางครั้งเมื่อตรวจเสียงดังก็จะให้กดคันเร่งจนมิดแซ่ไว้นานเพื่อจะเอาเสียงดังหรือเอาคว้นดำ
ให้ได้ ซึ่งไม่ใช่แค่ผู้ประกอบการรถบรรทุกที่ได้รับความเดือดร้อน วันนี้ (22 ก.พ.) ยังมีรายงานมาว่า
ผู้ประกอบการรถแท็กซี่ และผู้ประกอบการรถตู้ ก็จะเข้าร่วมประท้วงกับพวกคนอีกด้วย และพวก
คนยังมีพยานหลักฐานมีคลิปวิดีโอการรับเงิน หรือส่วยของตำรวจที่ตั้งด่านด้วย

"เราเคยยื่นหนังสือร้องทุกข์ร้องเรียนไปยังกรมขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ถึงเรื่อง
นี้หลายครั้ง และส่งหนังสือร้องเรียนไปยัง บก.จร. แต่ก็ยังไม่มีอะไรคืบหน้า พวกเรารอไม่ไหว
ทนไม่ได้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจึงต้องออกมารวมตัวแสดงพลังเรียกร้องความถูกต้อง และต้องการให้
รัฐบาลเร่งมาดำเนินการแก้ไขปัญหารับส่วยซ่อนรูปของตำรวจ วันนี้รัฐบาลต้องส่งตัวแทนมา
รับหนังสือร้องเรียนกับพวกเราที่นี่ และยังคงประท้วงต่อไปยังไม่มีกำหนดสลายตัว และพวกเราจะ
ไม่เชื่อคำพูดของผู้ใหญ่ใน บก.จร. อีกแล้ว" นายอภิชาติ กล่าว

ด้านนายวิชาศักดิ์ เล่าประเสริฐ นายกสมาคมการขนส่งทางบกแห่งประเทศไทย กล่าวว่า
การรวมตัวประท้วงครั้งนี้เป็นแค่หน้าจั่ว ยังมีผู้ประกอบการอีกจำนวนมากที่อยากจะเข้าร่วมประท้วง
ด้วย หากรถบรรทุกคันไหนสภาพแย่ ผิดจริงถูกจับเราก็ตอมเสียค่าปรับปฏิบัติตามกฎหมาย ยินดี
ให้จับ แต่มาจับทั้งที่เราไม่ผิดเราจึงไม่ยอม มวลสมาชิกซึ่งมีทั้งหมด 13 สมาคมและ 4 ชมรม มีความ

เค็ดรื้อนเกี่ยวกับเรื่องส่วยช่อนรูปของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร หวังผลประโยชน์ในการออกไปสั่งอย่างไม่มีเป็นธรรมให้กับผู้ประกอบการรถบรรทุก

ต่อมาเวลา 10.30 น. นายทองอยู่ คงขันธุ์ ที่ปรึกษาสหพันธ์การขนส่งทางบกแห่งประเทศไทย ขึ้นปราศรัยว่า ที่ผ่านมาทางสหพันธ์ฯ ได้ทำหนังสือไปถึงนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคม กรมมลพิษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการตำรวจจราจร มาแล้ว แต่ปัญหาดังกล่าวกลับยังไม่ได้รับการแก้ไข ได้รับคำตอบลักษณะเป็นการแก้ตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐ แค่นั้นถือว่าไม่ได้แก้ไขอะไรให้กับกลุ่มผู้ประกอบการรถบรรทุก

“เราประท้วงแสดงพลังเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงความเค็ดรื้อนของผู้ประกอบการขนส่งทางบกที่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมุ่งหวังเอาเงินรางวัลนำจับและเงินรางวัลค่าปรับโดยปัญหาส่วนใหญ่เป็นการตรวจจับคว้นด้าและเสียงดัง ที่ตำรวจมีการตั้งด่านสกัด และจับกุมผู้ประกอบการรถ 10 ล้อ ซึ่งเรื่องนี้หลายครั้งเป็นการจับกุมที่ไม่เป็นธรรม ทั้งที่มีวิธีการตรวจสอบให้ถูกต้องและน่าจะมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบด้วย แต่กลับทำฝ่ายเดียว ซึ่งค่าเงินรางวัลนำจับเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้ส่วนแบ่งเป็นเงิน 75 เปอร์เซ็นต์ของค่าปรับทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความพยายามที่จะทำยอดค่าปรับจากการจับกุมต่อวันให้ได้วันละ 1,000 คัน” นายทองอยู่กล่าว

เวลาประมาณ 10.50 น. นายสุรัช ชัยตระกูลทอง สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการคมนาคมขนส่งทางบก วุฒิสภา ได้เดินทางมารับหนังสือร้องเรียนกับผู้ประท้วง

นายสุรัช กล่าวว่า ตนได้รับร้องเรียนจากผู้ประกอบการรถบรรทุก ซึ่งได้รับความเค็ดรื้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ที่กลุ่มผู้ประกอบการรถบรรทุกระบุว่าเจ้าหน้าที่รับส่วยซึ่งเป็นส่วยช่อนรูปด้วยการทำยอดใบสั่งเพื่อหักเปอร์เซ็นต์จากค่าปรับ ตนได้รับรู้และเข้าใจ และจะช่วยแก้ปัญหาอย่างจริงจังซึ่งตนเห็นว่านายกรัฐมนตรีควรจะเป็นเจ้าภาพสำคัญลงมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการโละระบบส่วยของเจ้าหน้าที่รัฐ

“เรื่องนี้ทางวุฒิสภามีความจริงจังและจริงใจในการช่วยเหลือแก้ปัญหา และทางวุฒิสภาจะเป็นเจ้าภาพจัดเวทีเพื่อทำพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในวันที่ 25 มีนาคมนี้ ที่โรงแรมรามารการ์เด็น ให้ทุกคนทุกฝ่ายนำพยานหลักฐานทุกชิ้นที่มีไปพินิจกัน เราจะเอาจริงเรื่องการตรวจสอบเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะตำรวจซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย หาช่องโหว่ของกฎหมายมารังแกประชาชน” นายสุรัช กล่าว

นายสุรัช กล่าวด้วยว่า เรื่องอุปกรณ์ตรวจคว้นด้าและเสียงดังของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ก็มีการร้องเรียนระบุว่าไม่มีประสิทธิภาพ และใช้งานมานาน พร้อมทั้งไม่มีผู้ชำนาญการร่วมตรวจ ซึ่งเรื่องนี้ก็จะมีการตรวจสอบอุปกรณ์เช่นกัน ว่ามีขั้นตอนวิธีการตรวจอย่างไร ระดับขนาดไหนถึง

เกินปริมาณที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่ควรจัดหาอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพใช้งานได้แม่นยำในการตรวจ

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า สมาชิกของสหพันธ์การขนส่งทางบก ซึ่งประกอบด้วย 13 สมาคม และ 4 ชมรม ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนกับนายสุรชัย โดยนายสุรชัยรับปากว่าจะเร่งดำเนินการตรวจสอบให้ความเป็นธรรม สร้างความสบายใจให้กับกลุ่มผู้ประท้วง และกลุ่มผู้ประท้วงได้สลายตัวแยกย้ายในเวลา 12.15 น.

4. แฉส่วยคว้นคำตำรวจพุงกาง รับเงิน 2 เด้ง ทั้งจี๊จับ-ทำยอดใบสั่งรวม 70%

แฉส่วยคว้นคำตำรวจพุงกาง รับเงิน 2 เด้ง ทั้งจี๊จับ-ทำยอดใบสั่ง กินรวบ 70 เปอร์เซนต์ พบอดีต “ผู้การจราจร” อมเงินจนถูกให้ออกจากราชการมาแล้ว

เมื่อวันที่ 23 ก.พ. 53 พล.ต.ต. ปิยะ อุทาโย โฆษกกองบัญชาการตำรวจนครบาล กล่าวถึงกรณีการเขียนใบสั่งปรับรถบรรทุกคว้นคำ-เสียงดัง ของตำรวจจราจรท้องที่ และตำรวจจราจรกลาง เพื่อนำไปแลกกับเงินนำจับว่า สำหรับปัญหาการตั้งด่านตรวจนั้น ด้านแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน สำหรับการตั้งด่านตรวจคว้นคำเป็นแผนปกติที่ต้องดำเนินการ แต่ไม่มีเพียงตำรวจจราจรเท่านั้น ต้องมีเจ้าหน้าที่ขนส่ง และเจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษ ส่วนด้านการกวดขันวินัยจราจร พล.ต.ท. สัณฐาน ชยนนท์ ผบช.น. ได้สั่งการให้ พล.ต.ต. ภาณุ เกิดลาภผล รอง ผบช.น. เป็นผู้รับผิดชอบตรวจสอบให้ชัดเจน โดยยืนยันว่าไม่มีมาตรการตั้งด่านจราจรในเวลากลางวัน พร้อมรวบรวมรายงานให้ พล.ต.ท. สัณฐาน ทราบ ส่วนข้อมูลปัญหาของทางผู้ประกอบการ ตำรวจก็ต้องรับฟัง ต้องนำข้อมูลทั้ง 2 ด้านมาหาแนวทางแก้ปัญหาโดยยึดหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ด้าน พล.ต.ต. ภาณุ เกิดลาภผล รอง ผบช.น. ชี้แจงถึงการตั้งด่านตรวจจับรถคว้นคำว่า ด่านคว้นคำเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างตำรวจจราจรกลาง กทม. และกรมควบคุมมลพิษ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณมลพิษในอากาศ โดยแนวทางการปฏิบัติการตั้งด่านนั้นเป็นลักษณะกระจายโดยรอบพื้นที่ กทม. และที่พบความผิดมากที่สุดคือ รถบรรทุก ส่วนตำรวจจราจรท้องที่ที่ไม่มีอำนาจในการตั้งด่านคว้นคำ ที่ผ่านมามีเคยได้รับร้องเรียนบ่อยครั้ง เรื่องการตั้งด่านซ้ำซ้อน แต่เมื่อตรวจสอบพบเป็นการตั้งด่านของตำรวจคนละหน่วยงานกัน คือ มีทั้งด่านตรวจจับความผิดจราจร ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่จะสวมหมวกกันน็อกสีขาว ส่วนตำรวจจราจรกลางซึ่งตรวจจับคว้นคำ จะสวมหมวกสีส้ม

“บางครั้งถนนเส้นเดียวกันมีหมวกสีส้ม แต่พอผ่านเลยไปอีกหน่อยก็เจอด่านหมวกสีขาว ซึ่งเป็นด่านจราจรของ สน. ในพื้นที่ ทาง บก.จร. จึงปรับแผนปฏิบัติใหม่ ห้ามไม่ให้ตั้งด่านซ้ำซ้อน

เพราะจะทำให้ประชาชนเดือดร้อน แต่การจะยกเลิกด้านตรวจวันค่าไปเลยนั้นเป็นไปได้ เพราะมีความจำเป็นต้องตรวจดูว่า รถบรรทุกมีวันค่าหรือไม่ ซึ่งบางครั้งอาจทำความเดือดร้อนให้กับประชาชนบ้าง แต่จะพยายามให้เดือดร้อนน้อยที่สุด พร้อมยืนยันว่า ผู้บังคับบัญชาระดับสูงไม่เคยสั่งการให้ตำรวจจราจรกลางทำยอดจับวันค่าแน่นอน หากประชาชนผู้ขับขี่มีหลักฐานการกระทำ ความผิดของตำรวจจราจรให้มาแจ้งที่ผมได้ทันที ผมพร้อมจะสืบสวนข้อเท็จจริงแล้วดำเนินคดีทางวินัยอย่างเด็ดขาด “ รอง ผบช.น.” กล่าว

พล.ต.ต. ภาณุ กล่าวอีกว่า การตั้งด่านตรวจจับวันค่า และด่านกวดขันวินัยจราจรของตำรวจท้องที่ และตำรวจ บก.จร. นั้น ตามหลักการแล้วจะต้องมีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรอย่างน้อย 1 นาย เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด และต้องนำป้ายแสดงมาติดตั้งไว้อย่างชัดเจน ส่วนการจับรถวันค่านั้น มีเงินส่วนแบ่งรางวัลนำจับตามระเบียบดังนี้ เงินรางวัลจับวันค่า หากมีผู้ชี้ให้จับกุมจะแบ่งให้ผู้ชี้จับกุม 35% เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ตรวจจับได้ 35% และส่งเข้าคลัง 30% ซึ่งตามปกติแล้วการจับกุมจะตั้งด่านเรียกตรวจวันค่า และจะออกไปส่งให้ไปเสียค่าปรับที่ สน. ท้องที่นั้นๆ หรือที่ บก.จร. แต่หากผู้ใช้รถใช้ถนนพบว่าการตั้งด่านตรวจจุดใดไม่เป็นไปตามระเบียบ หรือมีความไม่โปร่งใส หรือทำแบบมีพิรุณ ไม่ชอบมาพากล ไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติ หรือมีตำรวจจราจร คอยโบกรถเรียกตรวจเพียงคนเดียวหรือสองคนนั้น ถือว่าไม่ใช่การตั้งด่านที่ถูกต้อง ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ และแจ้งมาที่ ผบช.น. หรือที่ตนได้ทันที เพื่อจะสอบสวนข้อเท็จจริง และดำเนินการตามความผิดต่อไป เพราะหลายปีที่ผ่านมาได้มีการสอบสวนดำเนินคดีไปแล้ว

รายงานข่าวแจ้งว่า การแบ่งเงินรางวัลนำจับ 35% ในส่วนของผู้ชี้ให้จับนั้น ที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะไม่มีตัวตน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ตั้งด่านจะเป็นผู้จับปรับเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีใครเข้าร่วมจับกุมหรือชี้ให้จับ ทำให้เกิดช่องว่าง จึงมีการสวมชื่อผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องมาเป็นผู้ชี้จับแทน โดยเงินส่วนแบ่งจะมีการนำไปแบ่งกันเองในหมู่เจ้าหน้าที่ จนกระทั่งเคยเกิดเรื่องอื้อฉาวขึ้นในพื้นที่นครบาลเมื่อ 12 ปีก่อน คือเมื่อปี 2541-2542 สมัยที่ พล.ต.ต. ล้วน ปานรศทิพ รอง ผบช.น. (ยศในสมัยนั้น) ซึ่งรับผิดชอบงานด้านการจราจร ตรวจสอบพบว่า พล.ต.ต. ประจิต ศรีไชยยันต์ ผบ.ก.จร. สมัยนั้น พร้อมพวกกว่า 50 คน มีตั้งแต่ระดับ รอง ผบ.ก.จร. ลงมาจนถึงชั้นประทวน ร่วมกันทุจริตเงินรางวัลจับวันค่า โดยออกคำสั่งให้ผู้ขับขี่ที่ถูกไปส่งไปเสียค่าปรับที่ สน. ทางด่วน 2 เท่านั้น และไม่มีการแบ่งเงินรางวัลนำจับให้กับผู้ชี้ให้จับกุม ยุคนั้นมีเงินค่าปรับกว่า 60 ล้านบาท ตามความเป็นจริงจะต้องส่งเข้ากองคลังประมาณ 30 ล้านบาท แต่กลับมีการทุจริตจัดทำบัญชีปลอม พร้อมกับส่งเช็คเงินสดให้กองคลัง 18 ล้านบาท ทั้งนี้ จากพฤติกรรมอื้อฉาวดังกล่าวจึงมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบ ก็พบว่าข้อเท็จจริงมีมูล มีการสั่งการให้แจ้งขอหาวันค่าให้ได้ตามยอดที่กำหนดวันละ 50-70 ราย กระทั่ง พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก อธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้น มีคำสั่งสำรองราชการ พล.ต.ต. ประจิต ศรีไชยยันต์ พร้อมลูกน้อง

ผนวก 4.2

ขยายผลทฤษฎีจิตคอร์รัปชันกรมศุลกากรสู่ชุมชนทรัพยากรที่ดินบนน้ำจืดหมิ่นล้าน

โดย กองบรรณาธิการ ประชาชาติธุรกิจ

ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจได้ให้ความสำคัญกับข่าวที่เกิดขึ้นในกรมศุลกากรและมีการนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด และมานั่นทำข่าวการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในกรมศุลกากรอย่างจริงจังในช่วงกลางปี 2552 หลังจากที่ผู้ประกอบการที่มีปัญหากับกรมศุลกากรไปร้องเรียนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และหอการค้าต่างประเทศ หรือที่เรียกว่าคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) จากนั้นสถาบันซึ่งเป็นตัวแทนผู้ประกอบการเหล่านี้ทยอยเข้าพบ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และนายกรณ์ จาติกวณิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการดำเนินการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่อย่างเฉียบขาดโดยที่ไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาหรือไม่ไปกระทบกับความเชื่อมั่นของนักลงทุน

ในช่วงปลายเดือน ก.ย. 2552 ทาง กกร. ทำเรื่องเสนอกระทรวงการคลัง ขอให้มีการปรับปรุงบทลงโทษ โดยเฉพาะหมวดของค่าปรับ ซึ่งกฎหมายศุลกากรกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายปรับ 4 เท่าสถานเดียว โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดจะมีเจตนาหรือไม่ และไม่มีการแยกแยะฐานความผิดที่ชัดเจน (ตีพิมพ์ลงใน “ประชาชาติธุรกิจ” ฉบับวันที่ 21-23 ก.ย. 2552) อาทิ ยื่นเอกสารผิดพลาดก็โดน 4 เท่าด้วย พร้อมกันเสนอให้ทบทวนระบบการจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับที่เจ้าหน้าที่และสายลับจะได้รับส่วนแบ่ง 55% ของค่าปรับ 4 เท่าตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมศุลกากรกำหนด ซึ่งเป็นต้นเหตุหรือมูลเหตุจูงใจให้เจ้าหน้าที่รับสินบนยื่นนำ โฉนด ออกไปไล่บี้ภาษีย้อนหลังจนเกิดเป็นข้อพิพาทเป็นคดีความกองอยู่ที่ฝ่ายกฎหมายของกรมศุลกากรปีละ 3,000 - 4,000 คดี เฉพาะคดีที่ยอมจ่ายค่าปรับและเจ้าหน้าที่ได้รับส่วนแบ่งเงินสินบนรางวัลเฉลี่ยปีละ 2,000 คดี ตลอด 10 ปี มีบริษัทห้างร้านได้รับผลกระทบและถูกดำเนินคดีกว่า 20,000 ราย

ต่อมาในเดือน ต.ค. 2552 ทางกระทรวงการคลังได้ส่งนายสมชัย จั๊จพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเข้าไปดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศุลกากร ทางประชาชาติธุรกิจได้เข้าไปสัมภาษณ์นายสมชัย อธิบดีคนใหม่ที่รับอาสาเข้าไปแก้ปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้นในกรมศุลกากร และตีพิมพ์ลงในประชาชาติธุรกิจฉบับวันที่ 2 - 4 พ.ย. 2552 ได้สอบถามถึงประเด็นที่ภาคเอกชนเสนอ

ให้มีการแก้ไขกฎหมายกรมศุลกากร ซึ่งในช่วงแรกนั้นนายสมชัยมีแนวคิดที่จะแก้ไขโทษปรับจาก 4 เท่าสถานเดียวมาเป็น 0-4 เท่า โดยให้ศาลเป็นผู้พิจารณาบทลงโทษตามความหนักเบาของแต่ละกรณี ส่วนเงินสินบนและรางวัลนำจับ 55% นั้น จะมีการกำหนดเพดานในการจ่ายสูงสุดไม่เกิน 4 ล้านบาทต่อกรณี ยกตัวอย่างเช่น บริษัทรถยนต์ชั้นนำของเมืองไทยยอมจ่ายค่าปรับ 800 ล้านบาท แทนเจ้าหน้าที่และสายลับจะได้เงิน 450 ล้านบาท หากกฎหมายฉบับนี้ผ่านก็จะได้แค่ 4 ล้านบาทที่เหลือส่งเข้าหลวงทั้งหมด

วันที่ 9 ก.พ. 2553 ครม. มีมติเห็นชอบร่างแก้ไข พ.ร.บ.ศุลกากร โดยเสนอให้มีการแก้ไขโทษปรับ 0.5 - 4 เท่า ส่วนการกำหนดเพดานในการจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับตัวต้นเหตุถูกตัดออกไป โดยที่ประชุม ครม. สั่งให้กรมศุลกากรกลับไปศึกษาในรายละเอียดและนำเสนอกลับเข้ามาอีกที ทางกรมศุลกากรจึงนำท่อนี้บรรจุไว้ในแผนการแก้ไขกฎหมายกรมศุลกากรส่วนที่ 2 (ล่าสุดร่างแก้ไขกฎหมายเฟสแรกถูกบรรจุเข้าสู่วาระการประชุมของสภาผู้แทนฯ วาระแรกแล้ว สำหรับส่วนที่ 2 ยังไม่ได้เสนอเข้าสู่ที่ประชุม ครม. เลย)

เหตุใดทางกระทรวงการคลังจึงได้ตัดกฎหมายออกเป็น 2 ท่อน และจากการนำเสนอข่าวความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ประกอบการรายใหญ่ ที่กลายเป็นคดีความค้างอยู่ในกรมศุลกากรเป็นจำนวนมาก จริงๆ แล้วมันมีผลประโยชน์อะไรแอบแฝงอยู่หรือไม่เป็นมูลค่าเท่าไร ไม่มีใครทราบ เพราะไม่เคยมีหน่วยงานแห่งใดเคยค้นคว้าข้อมูลดังกล่าวเอาไว้

วันที่ 26 ส.ค. 2553 ผู้สื่อข่าวประชาชาติธุรกิจ ได้ใช้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ขอค้นข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับให้กับเจ้าหน้าที่และสายลับย้อนหลังไป 10 ปี แต่ทางเจ้าหน้าที่จะให้ข้อมูลแค่ 5 ปี โดยกล่าวด้วยวาจา ต่อมา จึงขอให้ทำเป็นหนังสือเพื่อที่จะไปยื่นอุทธรณ์ที่สำนักนายกรัฐมนตรี ใช้เวลาในการเจรจาอยู่พักใหญ่ นายสมชัย สังข์พงษ์ ถูกโยกย้ายไปเป็นผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ จากนั้นกระทรวงการคลังได้ส่งนายประสงค์ พูนธเนศ มาเป็นอธิบดีกรมศุลกากรแทน ผู้สื่อข่าวได้พยายามติดตามความคืบหน้ากับอธิบดีคนใหม่ วันที่ 8 พ.ย. 2553 จึงได้รับหนังสือจากทางกรมศุลกากรให้ไปรับข้อมูลที่ขอไว้ทั้งหมด

ประชาชาติธุรกิจได้นำข้อมูลที่รับมาทั้งหมดมาประมวลและเขียนเป็นข่าวตีพิมพ์ลงใน “ประชาชาติธุรกิจ” ฉบับวันที่ 22-24 พ.ย. 2553 “เปิดตัวเลขสินบนและรางวัลนำจับ 10 ปี ขรก. รวยอื้อ” ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา มีผู้ประกอบการที่ได้รับความเดือดร้อนถูกเจ้าหน้าที่จับดำเนินคดีกว่า 20,000 ราย โดยมีเงินค่าปรับส่วนหนึ่งถูกนำมาแบ่งให้เจ้าหน้าที่เป็นเงินรางวัลไปแล้วกว่า 11,000 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบัน ยังมีเหลือคดีความเก่าๆ อีกหลายร้อยคดีที่ยังตกค้างอยู่ในกรมศุลกากร เฉพาะ CSAE ใหญ่ อาทิ คดีนำเข้าสารซัลเฟอร์ ซึ่งทางกรมศุลกากรกำลังดำเนินคดีเรียกค่าปรับกับ

บริษัทผู้ผลิตยางรถยนต์รายใหญ่ กรณีของบริษัทฟิลิปมอร์ลิส ผู้นำเข้าหรือยี่ห้อมาร์โบโล กรณีของบริษัทแอมเวย์ กรณีลักลอบนำเข้าไม้พยูง และล่าสุดทางบริษัทริชมอนด์ ผู้นำเข้าเหล้ายี่ห้อแบล็กเลเบิ้ล ติดต่อขอระงับคดี ยอมชำระค่าปรับ 1,534 ล้านบาทให้กับเจ้าหน้าที่กรมศุลกากร เป็นสมบัติก้อนใหญ่อีกก้อนหนึ่งที่ยังตกค้างอยู่ หากกฎหมายกำหนดเพดานจัดสรรเงินสินบนรางวัลกำหนดไว้ที่ 10 ล้านบาท ส่วนที่เหลือต้องส่งเข้าคลังหมด

ขณะนี้ยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัดว่าเงินสินบนและรางวัลกว่า 10,000 ล้านบาท ที่กรมศุลกากรนำไปจัดสรรให้กับเจ้าหน้าที่และสายลับนั้นที่ผ่านมาแบ่งกันถูกต้องหรือไม่ โดยเฉพาะผู้แจ้งเบาะแสหรือสายลับได้รับเงินรางวัลถึง 30% นั้น จริงๆ แล้วมีตัวตนหรือไม่ เพราะเท่าที่ทราบมีแต่ลายนิ้วมือไม่ได้ระบุชื่อผู้รับ

อย่างไรก็ตาม ทันที้ที่ร่างกฎหมายกำหนดเพดานการจ่ายเงินสินบนผ่านสภาฯ ดำเนินสินบนนำจับที่กลายเป็นชุมทรัพย์ให้กับข้าราชการและคนในเครื่องแบบกลุ่มหนึ่ง จะปิดฉากลง การจัดระเบียบในเรื่องของค่าปรับที่เป็นธรรม และการกำหนดสินบนนำจับที่สมเหตุสมผล

สรุปข้อมูลของประชาชาติธุรกิจ

ประชาชาติธุรกิจตระหนักดีถึงความรับผิดชอบและบทบาทที่พึงปฏิบัติในฐานะสื่อมวลชนที่รายหนึ่ง และข่าวชุด “ขยายผลทุจริตคอร์รัปชันกรมศุลกากรสู่ชุมทรัพย์สินบนนำจับหมื่นล้าน” เป็นหลักฐานอันเด่นชัด ซึ่งสะท้อนถึงความเสมอต้นเสมอปลายของกองบรรณาธิการในการทำหน้าที่ของตนเอง ดังนี้

1. สินบนนำจับ ที่มีมูลค่ามหาศาลกว่า 1 หมื่นล้านบาท ในช่วงเวลา 10 ปี อาจถูกปกปิดหรือไม่เป็นที่รับรู้ของสาธารณชนในวงกว้าง หากเราวางเฉย และนำเสนอเพียงภาพความขัดแย้งระหว่างกรมศุลกากรและบริษัทเอกชนไปตามประเด็นที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

2. เมื่อประชาชาติธุรกิจนำตัวเลขสินบน ค่าปรับ และรางวัลนำจับ ในช่วง 10 ปี รวมทั้งตีแผ่ขั้นตอนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเหล่านี้ ข่าวได้รับความสนใจในวงกว้าง โดยเฉพาะจากนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ที่ได้โทรศัพท์มาสอบถามอธิบดีกรมศุลกากรด้วยตนเองถึง 2 ครั้ง รวมทั้งกระตุ้นให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. เข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยการเชิญอธิบดีกรมศุลกากรไปสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. การตีแผ่ตัวเลขสินบน ค่าปรับ และรางวัลนำจับ อันมหาศาล มีส่วนไม่มากนักน้อยต่อในฐานะตัวเร่งให้ร่างแก้ไข พ.ร.บ. กรมศุลกากร ทั้งในส่วน of ค่าปรับและการกำหนดเพดานสินบนนำจับซึ่งมีความคืบหน้าช้า ถูกนำขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งด้วยท่าทีที่กระตือรือร้นมากขึ้นจากกระทรวงการคลัง ที่จะผลักดันให้ร่างแก้ไข พ.ร.บ. กรมศุลกากร ทั้งสองส่วนผ่านการพิจารณาโดยเร็ว

อนึ่ง ประชาชาติธุรกิจ ได้จัดทำเนื้อหาข่าว “ขยายผลทูลอรรถจริปชั้นกรมศุลกากร
ผู้คุมทรัพย์สินบนนำจับหมิ่นล้น” เป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย เนื้อหาหลัก ซึ่งเป็นการรวบรวมข่าว
ที่ถือเป็นจุดเริ่มต้น หรือให้เบาะแสนำไปสู่การพลิกประเด็นไปสู่การติดตามในเรื่องของสินบน
นำจับ และส่วนที่สอง เป็นภาคผนวกที่ให้ปุมหลังของเหตุการณ์ และคดีที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก
เรื่องราวเกี่ยวกับสินบนนำจับของกรมศุลกากรมีความเป็นมาที่ยาวนานนับ 10 ปี

ข้อมูลที่สำคัญของ นสพ. ประชาชาติธุรกิจ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเงินสินบนและรางวัลทั้งสิ้นเปรียบเทียบรายได้จากภาษี

สินบนและรางวัล	10,000	รายได้ทั้งหมด	19,045
สินบน	5,455	รายได้เข้ารัฐ	8,500
		ค่าอากร	9,250
รางวัล	4,545	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	647.5
		เบี่ยปรับภาษีมูลค่าเพิ่ม	647.5

หน่วย : ล้านบาท

ตารางที่ 2 รายงานข่าวจากข้อมูลการตรวจสอบที่มาของเงินสินบนและเงินรางวัล

2 เมษายน 2552	ผู้ประกอบการโอคขอความเป็นธรรมคดีซัลเฟอร์ (กรณีการนำเข้าสินค้า เสียภาษีย้อนหลัง รวมค่าปรับ 4 เท่า มาตรา 27 พระราชบัญญัติศุลกากร 2489)
14 กันยายน 2552	ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนมร้องอุทธรณ์กรมศุลกากรเรียกเก็บภาษี ย้อนหลัง (กรณีพิกัธอัตราภาษีศุลกากรและเบี่ยปรับ)
25 มีนาคม 2553	โพลมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยชี้ (ผู้นำสินค้าเข้า) 17% ถูกศุลกากร เรียกได้ไ้ละ
22 พฤศจิกายน 2553	เงินนำจับกรมศุลกากร 10 ปี หมิ่นล้น (บาท) (กรณีเงินสินบนและรางวัลนำจับของกรมศุลกากร)
25 พฤศจิกายน 2553	เปิดบัญชีกรมศุลกากร (ข้าราชการ) ชี 1 ย่นอธิบดีรับสินบนนำจับ หมิ่นล้น
29 พฤศจิกายน 2553	กรมศุลกากรใช้ช่องโหว่กฎหมายจ่ายสินบนนำจับเกินจริง